

Högskolan i Halmstad
Sektionen för Lärarutbildning
AU 90 61-90hp

”Så har jag lite frånvaro också...”

**En studie av frånvaron och dess orsaker
på vuxenutbildningen i Halmstad**

Författare: Mattias Allgulin & Kristoffer Cantmo
Handledare: Bo Nurmi & Ulf Petäjä
Medexaminatorer: Jens Lerbom & KG Hammarlund
Examinator: Anders Nelson

Abstract

I föreliggande uppsats har vi genomfört en kvalitativ undersökning av förekomsten och orsakerna till frånvaro på vuxenutbildningen i Halmstad. Vi har använt oss av kvalitativa intervjuer i vår undersökning. Som teoretisk utgångspunkt har vi använt oss av tre teorier som behandlar motivation, frånvaro och kommunikation.

Vår slutsats är att frånvaron till största del grundar sig i det studerandes bristande motivation. Detta orsakas i sin tur av faktorer så som till exempel bristande kommunikation.

Nyckelord:

Frånvaro

Motivation

Kommunikation

Vuxenutbildning

Innehållsförteckning

1. Inledning	s.1
1.1 Problemområde	s.1
1.2 Syfte och frågeställningar	s.2
2. Teori	s.2
2.1 Tidigare forskning	s.2
2.2 Motivationsteori	s.7
2.3 Teori om frånvaro	s.9
2.4 Kommunikationsteori	s.10
3. Metod	s.13
3.1 Arbetsfördelning	s.13
3.2 Fallstudie	s.13
3.3 Intervjumetodik	s.14
3.4 Procedur	s.15
3.5 Urval	s.17
3.6 Validitet och reliabilitet	s.18
3.7 Materialpresentation	s.19
4. Resultat och analys	s.20
4.1 Motivation	s.20
4.2 Frånvaro	s.27
4.3 Kommunikation	s.32
5. Avslutning	s.38
5.1 Slutsats	s.38
5.2 Teoretisk diskussion	s.40
5.3 Vidare forskning	s.41
5.4 Förslag till förbättringar	s.41
6. Källmaterial och litteratur	s.43
6.1 Litteratur	s.43

Bilaga 1	s.45
Bilaga 2	s.46
Bilaga 3	s.48

Förord Mattias

Jag vill börja med att tacka Dan Håkansson på vuxenutbildningen i Halmstad för att ha sett behovet av denna undersökning samt all hjälp under arbetets gång. Jag vill också tacka övrig personal på vuxenutbildningen för all hjälp, utan er hade det inte varit möjligt.

Vidare vill jag tacka Ted och Johan för allt det goda kaffet, sällskapet och de konstruktiva fredagsluncherna, Sebastian och Henrik för de teoretiska utsvävningarna, Camilla och Miriam för allt det goda humöret samt en intressant uppvisning i arbetsmoral (tänker då närmast på er sista helg, den kommer det pratas om länge).

Slutligen vill jag tacka övriga vänner och familj för allt stöd och glada tillrop under arbetets gång.

På min balkong en varm sommarkväll / Halmstad

Juni 2011

1. Inledning

1.1 Problemområde

Under de senaste åren har frånvaron på vuxenutbildningen i Halmstad ökat dramatiskt. Detta problem kopplar skolledningen till en rad förändringar som påverkat verksamheten. Den första av dessa förändringar står i direkt relation till maktskiftet som genomfördes i Sverige 2006. Den andra förändringen är av socioekonomisk art och har sin grund i den världsomspännande kris som drabbade Sverige 2008. Maktskiftet 2006 innebar ett abrupt slut på Kunskapslyftet som varit vuxenutbildningens kärnverksamhet sedan början på 1990-talet. Många inom vuxenutbildningen menar att organisationen måste ändra fokus för att uppfylla de nya krav som ställs på dem. Detta har dock inte skett ännu vilken kan bero på en tröghet i systemet.¹

Inför studien genomförde vi ett par samtal med rektor Dan Håkansson. En av de skillnaderna som han och resten av skolledningen upplevt på vuxenutbildningen i Halmstad är att de studerande delats in i två grupper. Den första är de som har ett fullständigt gymnasiebetyg men har som mål att höja ett eller flera av de befintliga betygen. Den andra gruppen är de som inte har något komplett gymnasiebetyg. Generellt sätt har denna grupp en tämligen negativ erfarenhet av skolan och denna negativitet förs i sin tur vidare till vuxenutbildningen. Skolledningen har tolkat att detta kan kopplas till den allt högre frånvaron och bristande motivationen. En liknande tendens kan ses bland de som drabbades av arbetslöshet i samband med den ekonomiska krisen. Vuxenutbildningen och de tillhörande studiemedlen kan upplevas som ett förmånligt system och även hos denna grupp har skolledningen sett en förändring i motivationen. När det gäller denna grupp verkar kunskaperna vara sekundär, det primära är istället att trygga försörjningen. Det som många i denna grupp dock inte är medvetna om är att de kan bli återbetalningsskyldiga till Centrala studiestödsnämnden om de inte uppfyller de uppställda kraven.

---

¹ Larsson & Olsson 2006, sid. 72-73.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande examensarbete är att undersöka frånvaron och dess orsaker bland de studerande på vuxenutbildningen i Halmstad.

Frågeställningarna för undersökningen är följande:

- Hur kan de studerandes individuella motivation påverka frånvaron?
- Hur ser relationen mellan upplevd elevfrånvaro och faktisk frånvaro ut?
- Vilka kommunikativa brister upplever de studerande och hur påverkar detta frånvaron?

2. Teori

Vår intention med teoridelen i föreliggande uppsats är att presentera de teorier vi kommer arbeta med. Teoriavsnittet är således indelat i tre huvuddelar, motivation, frånvaro och kommunikation. Dessa tre delar utkristalliseras i sin tur till tre operationella teorier som vi använder i vår analys.

2.1 Tidigare forskning

I sin artikel *Skolk som friskhetstecken eller riskbeteende – enkät som datainsamlingsinstrument* skriver Knut Sundell om olika syn på skolk samt metoder för att kartlägga detta. Han menar att det finns två olika synsätt när det gäller skolk. Det ena är att skolan inte tillgodoser elevens behov och att eleven då på egen hand väljer att förbereda sig inför till exempel prov. Den andra synen är den vanligare där eleven inte vill gå till skolan på grund av sociala problem. Mobbing och dåliga hemförhållanden kan bidra till skolket samt kan kopplas vidare till kriminalitet och missbruk. På grund av de helt olika synsätten på skolk menar Sundell att detta kan leda till en väldigt förvirrad debatt rörande elevers frånvaro från skolan.²

När det gäller jämförelsen mellan riskfaktorer och skolk klargör Sundell att det finns ett samband. De individrelaterade riskfaktorer som nämns är tidigt kriminell debut, aggressivitet och en dålig känsla av sammanhang. Skolrelaterade riskfaktorer innebar bland annat dåligt skolklimat samt att eleven saknar betyg i något av kärnämnen. Det finns även riskfaktorer som är kopplade till elevens bostadsområde och dess sociala status. Förutom dessa

---

² Sundell 2008, sid. 165.

riskfaktorer tar Sundell även upp två andra som inte är av direkt intresse för föreliggande uppsats utan inriktar sig mer på grundskoleelevers situation. Dessa är familjerelaterade- och kamratrelaterade riskfaktorer.³ Efter att ha läst Sundells artikel ansåg vi att det fanns stöd för att vidare utforska detta område.

Viktoria Konstenius och Maria Schillaci redogör vidare för skolfrånvaro i sin bok *Skolfrånvaro – KBT baserat kartläggning och åtgärdsarbete*. I boken tar författarna upp en lång rad orsaker till skolfrånvaro. Bland annat presenteras en internationell studie av Kearney, denna påvisar att skolfrånvaro ofta kan utlösas av en viss händelse. Detta kan till exempel vara familjehändelser, flytt och stadieövergång. Konstenius och Schillaci presenterar vidare de vanligaste medicinska och psykiatriska problemen som kan ligga bakom frånvaro.⁴

”Allt mänskligt beteende fyller en funktion.”⁵ Med denna utgångspunkt försöker författarna framställa några tänkbara orsaker till skolfrånvaro. Vidare diskuterar de vilka problem skolfrånvaro kan leda till. Problemen är bland annat att eleven riskerar att inte få betyg om frånvaron är för hög. Ännu värre är att eleven saknar baskunskaper så som att läsa, räkna och skriva, detta är färdigheter som krävs för att till exempel få ett arbete. Om en individ under en längre tid undviker alla kravfyllda och stressframkallande situationer så riskerar individen att utveckla ett beteende där denne undviker alla liknande situationer.⁶

Konstenius och Schillaci gör ungefär samma uppdelning av riskfaktorer som Sundell; skolfaktorer, individfaktorer, familjefaktorer och omgivningsfaktorer. Skolfaktorer fokuserar på skolmiljön och hur den påverkar de studerandes frånvaro. I begreppet skolmiljö ingår både den fysiska skolmiljön, den psykiska skolmiljön samt relationen mellan skolläda, lärare och elever. Begreppet individfaktorer behandlar elevens förhållningssätt, tankar och tolkningar av sin situation i skolan. Relevansen av individfaktorerna blir högre ju äldre eleven är eftersom individen med stigande ålder utvecklas som person.⁷

När det gäller begreppet familjefaktorer så utgår författarna från elever i grundskolan och gymnasiet. Därför stämmer deras bild inte helt in på vårt område men vi anser att vi kan

---

³ Sundell 2008, sid. 170.

⁴ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 27.

⁵ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 29.

⁶ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 30.

⁷ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 70.

använda oss av begreppet med några smärre modifikationer. Vår utgångspunkt är inte yngre elever utan snarare vuxna. Därför fungerar frågor om skilsmässa, arbetslöshet och tillskott i familjen lika bra för vårt syfte som de frågor som gäller barnets situation. Författarna hävdar att dessa faktorer kan påverka individen negativt och leda till ökad frånvaro.

Det sista begreppet som är omgivningsfaktorer berör hur individen påverkas men även påverkas av samhället och omgivningen. Precis som i fallet med individfaktorer menar författarna att desto äldre individen är desto mer påverkas den av omgivningen. Bland annat redogör Konstenius och Schillaci för hur omgivningens värderingar kan föras över till individen. Detta kan till exempel röra synen på skolan, både i positiv och i negativ bemärkelse.⁸ Med detta menas att en positiv syn på skolan innebär att den studerande trivs och har hög närvaro. En negativ syn på skolan leder däremot till högre frånvaro samt minskad motivation och trivsel.

Under de senaste åren har skoledningen samt lärarna på vuxenutbildningen sett tendenser till att frånvaron bland eleverna blir allt högre. Som en åtgärd har skoledningen beslutat att skicka ut en ”varning” till de elever som har en oroväckande hög frånvaro och således riskerar att avskrivas från de aktuella kurserna. I detta brev informeras den studerande om vikten av närvaro på lektionerna samt det faktum att ett eventuellt studieavbrott rapporteras till CSN. Detta gäller dock inte anmäld frånvaro så som sjukdom eller vård av barn, vid sjukdom där frånvaron överstiger en vecka krävs dock läkarintyg. Vad gäller konsekvenser av långvarig ogiltig frånvaro utgår skoledningen på vuxenutbildningen i Halmstad från två stycken ur skollagen.

- *11 kap. 7a §. Den som har påbörjat utbildningen på en kurs i komvux har rätt att fullfölja kursen. Undervisningen för en elev skall dock upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Den för vilken grundläggande vuxenutbildning har upphört enligt andra stycket skall på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för detta. Den för vilken annan komvux har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för detta. (SFS 1993:1478)⁹*

---

⁸ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 72.

⁹ Regler för målstyrning – Vuxenutbildningen 2005, sid. 29-30.

- *6 kap. 1 §. Om en deltagare har påbörjat en kurs eller en delkurs och därefter uteblivit från den under mer än en månad i följd, utan att detta berott på sjukdom eller utgjort beviljad ledighet, skall deltagaren anses ha avgått från kursen. Rektorn får medge undantag, om det föreliggare synnerliga skäl.*¹⁰

Rektor Dan Håkansson påpekar att många studerande känner till dessa bestämmelser men tyvärr utnyttjar några få detta och infinder sig på lektion en gång var tredje vecka för att på så sätt undvika avskrivning. Själva frånvaron rapporteras inte längre till CSN vilket gör att de studerande som vill utnyttja studiemedlen kan göra så i en termin utan konsekvenser. Många av dessa studerande får problem när de påbörjar sin andra termin eftersom det då krävs att denne ska ha tagit 75 % av förra terminens poäng.

I antologin *Om vuxnas studier* av redaktörerna Staffan Larsson och Lars Erik Olsson återfinns en lång rad artiklar som berör vuxenutbildningen. Bland annat tar de upp frågan om Kunskapslyftet och vad det innebar för vuxenutbildningen. I det sammanhanget redogörs även för de omfattande omorganisationer som genomförts inom vuxenutbildningen under de senaste åren.¹¹ Ett av de upplevda problemen på vuxenutbildningen som skolledningen uppmärksammat är den så kallade snedrekryteringen. Detta tas även upp i en av artiklarna vilket visar att det är en aktuell och relevant företeelse. Artikelförfattaren tar upp en mängd olika aspekter som berör snedrekryteringen. Dessa är till exempel social- och kulturell bakgrund, livssituation och kursernas tillgänglighet.¹² Även frågan om kursernas tillgänglighet var något som rektorn på vuxenutbildningen tog upp i vårt samtal. I Halmstad har skolledningen försökt tillgodose detta behov med ett utökat utbud av flex- och distanskurser.

En annan viktig aspekt är en artikel av Rolf Lander som berör frågan om vuxenutbildningens lärare. Författaren menar att lärarna inom vuxenutbildningen ska anta en mer handledande roll, på så vis anpassas undervisningen till de vuxnas olika behov och detta leder i sin tur till

---

¹⁰ Regler för målstyrning – Vuxenutbildningen 2005, sid. 59.

¹¹ Larsson & Olsson 2006, sid. 45.

¹² Larsson & Olsson 2006, sid. 73.

en mer flexibel utbildning.¹³ En annan viktig fråga för lärarna är hur de motiverar de omotiverade eleverna samt hur de ska hantera elevernas skiftande bakgrundskunskaper.¹⁴

Nästa antologi är *Vuxenantologin – En grundbok om vuxnas lärande* av redaktörerna Lena Borgström och Petros Gougoulakis. Även denna antologi tar upp en mängd olika aspekter vad gäller undervisning till vuxna. Borgström och Gougoulakis diskuterar också den förändrade lärarrollen inom vuxenutbildningen. Det faktum att denna fråga lyfts även här visar att det finns en levande diskussion om ämnet.¹⁵ Författarna hävdar vidare att det finns tre olika komponenter som krävs för ett framgångsrikt lärande, dessa är;

- *En god basutbildning för det fortsatta lärandet.*
- *Tillgång till utbildningsmöjligheter på alla nivåer och i olika sammanhang, till exempel arbetsplatsen.*
- *Viljan och förmågan att lära sig.*¹⁶

Lena Wilhelmsson menar i sin artikel *Lära som vuxen* att människan är en social varelse. Detta innebär att lärprocessen påverkas positivt av att studera i grupp. Wilhelmsson menar vidare att när vi samarbetar med andra kan vi lättare överge gamla invanda mönster och utveckla ny kunskap. Författaren ser även negativa aspekter med lärande i grupp, hon menar att gruppen kan påverka individen negativt på så vis att denna får en rädsla att göra fel. Detta leder i sin tur till sämre självförtroende och minskad handlingskraft.¹⁷

Som lärare inom vuxenutbildningen är det viktigt att kunna erbjuda en miljö som är anpassad för vuxnas lärande. Detta kräver en viss kunskap om vuxnas lärande samt vad som är viktigt för deras lärprocesser. Wilhelmsson poängterar att just samspelet med andra är en viktig aspekt av denna kunskap.¹⁸ Senare sammanfattar hon denna åsikt med följande. ”De studerande är i hög grad beroende av det sammanhang som en utbildning utgör, för sin möjlighet att lära på djupet och för livet.”¹⁹

---

¹³ Larsson & Olsson 2006, sid. 175.

¹⁴ Larsson & Olsson 2006, sid. 177.

¹⁵ Borgström & Gougoulakis 2006, sid. 35.

¹⁶ Borgström & Gougoulakis 2006, sid. 35.

¹⁷ Borgström & Gougoulakis 2006, sid. 358.

¹⁸ Borgström & Gougoulakis 2006, sid. 359.

¹⁹ Borgström & Gougoulakis 2006, sid. 368.

I sin bok *Lärande på vuxnas vis – vetenskap och beprövad erfarenhet* skriver redaktörerna Madeleine Abrandt Dahlgren och Irma Carlsson vad som kännetecknar lärandet som vuxen idag. Även i denna bok tar författaren upp vikten av deltagande i undervisningen. Idealet är att vuxenutbildningen tar vara på de studerandes erfarenhet och tidigare kunskaper och implementerar dessa i undervisningen. Detta kräver närvaro och aktivt deltagande av de studerande.²⁰ Vidare menar författarna att läraren ska använda sig av de studerande som en resurs i undervisningen. Enligt denna tes sker då lärandet inom vuxenutbildningen på ett helt annat plan än på ungdomsgymnasiet eftersom de studerande är mer involverade i själva undervisningen.²¹

Nätbaserad utbildning blir allt vanligare, så även inom vuxenutbildningen i Halmstad. Om detta skriver Stefan Hrastinski i sin bok *Nätbaserad utbildning – En introduktion*. Bland annat tar han upp frågan hur lärplattformar ska användas och hur läraren undviker de vanligaste fallgroparna. Författaren menar att läraren måste ha en klar strategi för hur lärplattformen ska integreras i undervisningen. I närstudier, som föreliggande undersökning utgår från, används lärplattformen mer som ett komplement till undervisningen och som en metod att på ett enkelt vis distribuera material. Detta ger den studerande en möjlighet att ta del av materialet även utanför skolan.²² Förutom de verktyg som erbjuds via lärplattformen menar Hrastinski att eleverna även använder andra program för att kommunicera med varandra. Detta kan till exempel röra sig om deras privata e-post och IM-program²³ så som till exempel MSN.²⁴

2.2 Motivationsteori

I sin artikel *Livslångt lärande i nöd och lust* skriver Andreas Frejes, Staffan Larsson, Sam Paldanius och Staffan Roselius om skillnaderna på grundskolan och gymnasiet i förhållande till vuxenutbildningen. Vuxenutbildningen intar en särställning i det svenska skolsystemet eftersom den inte vilar på skolplikten och inte anses vara påbjuden på samma sätt som gymnasiet. Vuxenstudier har istället betraktats mer som en kompletterande utbildning vilket gör de studerandes motivationsfaktorer annorlunda i jämförelse med elever i de övriga utbildningsformerna. En av frågorna som författarna behandlar rör de studerandes motivation och studiernas frivillighet.

---

²⁰ Abrandt Dahlgren & Carlsson 2009, sid. 68.

²¹ Abrandt Dahlgren & Carlsson 2009, sid. 79.

²² Hrastinski 2009, sid. 43-44.

²³ Instant messaging, en teknik som gör det möjligt att kommunicera i text på Internet.

²⁴ Hrastinski 2009, sid. 45.

En av de centrala frågorna omkring vuxenutbildning har alltid varit dess frivillighet. Handlar dagens vuxenutbildning om individens frivilliga val efter behov eller om statens påbud för att uppgradera sin arbetskraft.²⁵

Vuxenutbildningen ingår tillsammans med de övriga skolformerna i det som brukar beskrivas som ”det nya folkhemmet”.²⁶ Sett ur detta perspektiv kokar frågan om de vuxenstuderandes studier och lärande ner till en strikt samhällelig fråga. Författarna menar att å ena sidan leder de vuxnas studier till mer produktiva medborgare som kan delta i produktionen av varor och tjänster för att hålla samhällsmaskineriet igång. Å andra sidan gäller det att överföra kunskap till nästa generation.²⁷

I föreliggande uppsats delar vi in begreppet motivation i två delar, inre och yttre. I sin bok *Ledarskap i klassrummet* presenterar Christer Stensmo dessa. Den inre motivationen definierar Stensmo på följande sätt.

Med inre (intrinsic) motivation menas att målen finns inom en människa i form av behov som skall tillfredsställas, känslor som kan följas och potentiella resurser som kan utvecklas.²⁸

Stensmo redogör vidare för Carl Rogers motivationsteori som till stor del behandlar frågan om människans självförverkligande. En annan definition är en sammanfattning av människans innersta önskan som innebär att vara social, målinriktad, aktiv samt konstruktiv.²⁹

Till skillnad från inre motivation som härstammar inifrån individen är den yttre motivationen beroende av den omgivande miljön. Detta kan vara saker som till exempel hög lön, prestige och uppskattning. Stensmo redogör på följande vis för en del ur Skinners beteendeteori.

Grundtanken i Skinner operanta beteendeteori är att någon (en försöksledare, en förälder, en terapeut, en lärare etc.) kan förmå någon annan (en försöksperson, ett barn, en klient, en elev etc.) att bete sig målinriktat (önskvärt beteende) genom arrangemang i den omgivande miljön.³⁰

---

²⁵ Abrandt Dahlgren & Carlsson 2009, sid. 25.

²⁶ Abrandt Dahlgren & Carlsson 2009, sid. 26.

²⁷ Abrandt Dahlberg & Carlsson 2009, sid. 26.

²⁸ Stensmo 2008, sid. 118.

²⁹ Stensmo 2008, sid. 118.

³⁰ Stensmo 2008, sid. 118-119.

Även Abrandt Dahlgren och Carlsson berör begreppet motivation och deras syn på detta överensstämmer med den vi använder som operationell teori.

- Personer med hög motivation som vill bredda sin kompetens i syfte att öka sina chanser på arbetsmarknaden. Studierna i dessa fall kan ses som en form av meriteringsprojekt.
- Några studerar för att förbättra sin självbild samt stärka sitt självförtroende. Detta kan vara en form av rehabilitering efter ett upplevt misslyckande under tidigare skolgång.
- Andra läser på grund av ett specifikt intresse som de vill utveckla i syfte att bredda sina horisonter. Författarna menar att dessa personer endast studerar en kortare tid och läser bara de kurser som intresserar dem.
- En annan grupp är de som läser endast i syfte att få försörjning. Detta innebär att många av dem känner sig tvingade till att studera eftersom det är den enda möjligheten till inkomst.
- Vissa ser skolan som en chans till social samvaro och ser därmed själva undervisningen som sekundär. Undervisningen blir även av sekundär natur för dem som ser vuxenutbildningen som en möjlighet att stanna upp och fundera över livet.³¹

2.3 Teori om frånvaro

Angående problemet med frånvaro har vi hämtat vår teoretiska bakgrund från Viktoria Konstenius och Maria Schillacis bok *Skolfrånvaro – KBT-baserat kartläggnings- och åtgärdsarbete*. För att kunna behandla begreppet måste vi först definiera detta. När vi använder detta begrepp menar vi inte bara den ogiltiga frånvaron, vanligen kallad skolk, utan även den giltiga frånvaron så som till exempel sjukdom, vård av barn eller resa.³²

För att kartlägga de olika orsakerna till frånvaro har vi valt en modell som presenteras i ovan nämnda bok samt i Knut Sundells artikel *Skolk som friskhetstecken eller riskbeteende – enkät som datainsamlingsinstrument*. I båda verken återfinns en rad olika faktorer som i sin tur kan påverka individen.

---

³¹ Abrandt Dahlgren & Carlsson 2009, sid. 27-28.

³² Konstenius & Schillaci 2010, sid. 24.

- Skolfaktorer – Med detta menas skolmiljön, allt det som individen kommer i kontakt med under sin skolgång. Förutom skolmiljö återfinns vi även begrepp så som skolkultur³³ och synen på bedömning och lärande.
- Individfaktorer – Detta sammanfattas i två delar, en inre och en yttre. Den inre styrs av elevens egen syn på frånvaro och dess motivation. De yttre faktorerna påverkas av aktiviteter samt problem utanför skolan.
- Familjefaktorer – När det gäller denna faktor har vi valt att ändra fokus till den vuxnas situation i familjen. Detta beror på uppsatsens syfte och mål som baseras på att detta är en studie som avser vuxenutbildningen. Trots byte av perspektiv finner vi det fullt möjligt att använda oss av det som tas upp i boken. Familjerelaterade händelser så som skilsmässa, tillökning i familjen, arbetslöshet eller det omvända, nämligen att den studerande får jobb under studiernas gång påverkar den studerande och kan leda till ökad frånvaro. Även familjens storlek kan utgöra hinder för studierna då det kan leda till ökad stress samt svårt att finna studiero hemma.
- Omgivningsfaktorer – Med detta avser författarna det ständigt pågående samspelet mellan samhället och individen. De menar vidare att individen dels påverkar samhället men samtidigt blir påverkad av det. Detta samspel intensifieras när eleven når vuxen ålder och känner att denna kan påverka samhället i högre grad. Förutom påverkan av samhället i stort påverkas individen även av den omedelbara omgivningen. Sociala faktorer så som till exempel hög kriminalitet, social utstötning samt oro för möjligheten till socialt stöd kan påverka närvaro samt studieresultat.³⁴

2.4 Kommunikationsteori

Den tredje teoretiska utgångspunkten i föreliggande uppsats behandlar frågan om kommunikation. Christer Stensmo redogör i sin bok *Ledarstilar i klassrummet* för Thomas Gordons teori om kommunikation i klassrummet. Gordon menar att kommunikation är en process mellan minst två personer där syftet är att utbyta information med varandra. Gordon menar vidare att kommunikation börjar med en tanke hos avsändaren som kodas om denna till ett budskap. Detta budskap tas sedan emot av mottagaren som i sin tur måste tolka budskapet.³⁵

---

³³ Med begreppet skolkulturer syftar vi till den modell som Anders Persson presenterar i sin bok *Skolkulturer* (2003).

³⁴ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 69-73.

³⁵ Stensmo 2000, sid. 200.

Vidare bygger vi på denna teoretiska bakgrund med Sture Långström och Ulf Viklunds resonemang ut *Praktisk lärarkunskap*. Deras teori angående kommunikation överrensstämmer med Gordons. Författarna fokuserar på de problem som kan uppstå under den tid som budskapet överförs från avsändare till mottagare, några av dessa är.³⁶

- Det första problemet kan vara något så enkelt som otydlighet hos avsändaren. Det kan röra sig om att prata för lågt, otydligt eller för fort.
- Det kan även röra sig om klassrumsmiljö, ljud utifrån kan störa eller dämpa budskapet. Förutom ljud kan även visuella hinder uppstå så som till exempel ett dåligt upplyst klassrum.
- Val av placering i klassrummet kan också spela in på hur väl eleverna uppfattar budskapet.
- Tidpunkt på dagen kan vara en annan orsak till att ett budskap inte når fram. Strax före lunch eller på sen eftermiddag är elevens uppmärksamhet och koncentration lägre än normalt.
- Ett annat hinder kan bero på en förutfattad mening där eleven på förhand skapat sig en bild av ämnet eller momentet som tråkigt eller svårt. Detta innebär att eleven får det svårare att ta emot ett budskap.³⁷

Utöver detta redogör författarna för det som de benämner som selektiv perception. De beskriver processen som att vi omedvetet rangordnar våra intryck. Förloppet leder ofta till att vi prioriterar saker vi redan har kunskap om och tycker är intressanta högt och saker vi är mindre intresserade av lågt. Trots att detta ur ett lärandeperspektiv borde vara tvärtom. Författarna talar vidare om ett filter mellan avsändaren och mottagaren, se figur 1.³⁸

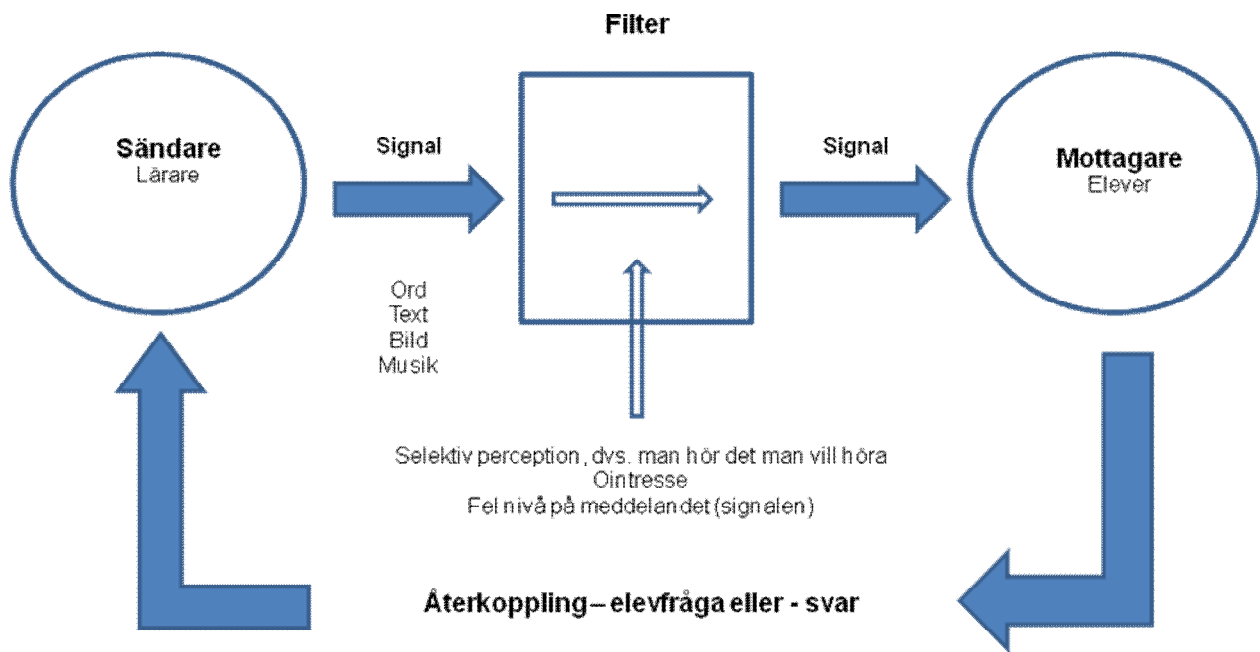
---

³⁶ Långström & Viklund 2006, sid. 31.

³⁷ Långström & Viklund 2006, sid. 31.

³⁸ Långström & Viklund 2006, sid. 32.

Figur 1 visar hur avsändaren skickar ut en signal i form av ord, text, bild eller musik. Denna passerar sedan genom mottagarens filter där den kan påverkas av olika störmoment. Mottagaren tar sedan emot signalen, avkodar den och får förhoppningsvis fram det avsedda budskapet. Efter detta kan en återkoppling ske i form av ett svar eller en fråga.

Eftersom IT-tekniken blir allt vanligare och mer lättillgängligt så har användningen av lärplattformar ökat inom skolvärlden, så även inom vuxenutbildningen. På vuxenutbildningen i Halmstad används en plattform vid namn Fronter och i det skapar lärarna ett "rum" för varje kurs. Stefan Hrastinski beskriver användandet av lärplattformar i sin bok *Nätbaserad utbildning – En introduktion*. Vi har valt att använda oss av Hrastinskis resonemang rörande lärplattformar på grund av att han ger en heltäckande bild av ämnet samt håller sitt material uppdaterat på bokens hemsida. Hrastinski menar att lärplattformar är ett utmärkt komplement i närstudier. Den stora fördelen är att denna teknik erbjuder ett smidigt och ekonomiskt sätt att distribuera material till de studerande. Samtidigt är det viktigt för läraren att skapa en tydlig bild av hur plattformen ska användas, både för egen del och för att undvika förvirring bland de studerande.³⁹

Förutom de mer klassiska lärplattformarna som är baserade på separat mjukvara tar Hrastinski även upp webbaserade alternativ. Ett exempel på detta som författaren förespråkar är en så

³⁹ Hrastinski 2009, sid. 44.

kallad Wiki. Till skillnad från det publika uppslagsverket Wikipedia.org finns det även wikihotell där vem som helst kan skapa en egen wikisida. Exempelvis kan en lärare skapa en wiki för en kurs och denna används sedan av klassen. På denna wiki kan läraren lägga upp allt material på samma sätt som på en lärplattform. Den stora skillnaden på en lärplattform och en wiki är att arbetet på en sådan blir mer dynamiskt eftersom hela gruppen har tillgång till allt material samt kan redigera detta. På så sätt blir arbetet mer levande och läraren kan ta del av processen istället för enbart slutprodukten.⁴⁰

3. Metod

I detta avsnitt kommer vi presentera de metodologiska aspekterna av föreliggande uppsats.

3.1 Arbetsfördelning

Föreliggande uppsats är skriven gemensamt av Mattias Allgulin och Kristoffer Cantmo.

3.2 Fallstudie

Den typ av undersökning vi har valt för föreliggande arbete är en fallstudie. Sharan B. Merriam redogör i sin bok *Fallstudien som forskningsmetod* för olika typer av fallstudier. Den fallstudiemetodik vi har valt är en fallstudie som lämpar sig bäst inom området pedagogik. Denna typ av fallstudie fungerar utmärkt i undersökningar som rör skolans värld. Författaren beskriver denna metodik på följande vis.⁴¹

...intresserar sig för demografiska faktorer, socialt liv och människors roller i detta, närsamhälle, sociala institutioner (till exempel familj, kyrka och regering), grupper av människor (till exempel minoritetsgrupper och ekonomiska klasser) samt sociala problem som brottslighet, fördomar, skilsmässa och mental sjukdom.⁴²

Just den här typen av fallstudie lämpar sig bra i en undersökning där målet är att undersöka olika roller samt samspelet mellan människor, i föreliggande fall till exempel mellan lärare och elev. Dessa fallstudier är av pedagogisk natur eftersom de lägger vikt och fokus på företeelser så som inläring och undervisning.⁴³

---

⁴⁰ Hrastinski 2009, sid. 49-50.

⁴¹ Merriam 1994, sid. 40.

⁴² Merriam 1994, sid. 39.

⁴³ Merriam 1994, sid. 40.

3.3 Intervjumetodik

I arbetet med föreliggande uppsats har vi valt att arbeta med en kvalitativ intervjumetod. I sin bok *Kvalitativa intervjuer* menar Jan Trost att denna typ av intervju lämpar sig i de fall arbetet går ut på att finna till exempel åsikter och mönster vilket stämmer väl överens med föreliggande studies syfte och frågeställningar.⁴⁴

I ett tidigt skede av arbetet funderade vi på att använda oss av enkäter efter att ha läst Knut Sundells artikel *Skolk som friskhetstecken eller riskbeteende – enkät som datainsamlingsinstrument*. Han föredrar enkäter framför intervjuer på grund av att det är svårt att nå tillräcklig många elever för att ge en representativ bild av helheten. Samtidigt kan det vara svårare för elever att vara ärliga i en intervju, detta undviks då man använder enkäter då dessa är mer anonyma. Andra fördelar som Sundell ser med enkäter är att det kräver mindre tid och arbete än intervjuer. Slutligen så kan man lättare finna samband mellan attityder, beteenden och upplevelser då enkäter är mer likriktade.⁴⁵ I arbetes inledningsfas trodde vi att just enkäter var den bästa metoden för att nå de resultat vi önskade. Vi beslutade dock att överge denna metod som inriktar sig mer mot kvantitativa undersökningar. Istället valde vi en kvalitativ metod och bestämde oss istället för att genomföra undersökningen med utgångspunkt i ett antal djupintervjuer.

Inför intervjun följde vi Jörgen Dimenäs råd som vi fann i *Lära till lärare*. Han menar att intervjuaren i förebyggande syfte skall göra sig själv medveten om sin förförståelse samt eventuella fördomar i ämnet. Detta görs enklast genom att skriva ner dessa eller att diskutera dem. I vårt fall är det senare aktuellt eftersom vi arbetar i grupp och således kan diskutera saker och ting. Om intervjuaren bortser från denna åtgärd menar Dimenäs att det finns en risk att denna påverkas av sina medvetna och omedvetna fördomar eller sin förförståelse. Detta kan i sin tur leda till att intervjuobjektets information feltolkas eller förbises helt och hållet.⁴⁶

Trost menar att det inför en serie kvalitativa intervjuer inte ska fastställa frågor i traditionell mening utan istället använda sig av en intervjuguide. Denna intervjuguide ska vara uppbyggd kring olika teman som innefattar stora områden och inte vara alltför detaljerade.⁴⁷ Till

---

⁴⁴ Trost 2010, sid. 7.

⁴⁵ Sundell 2008, sid. 165.

⁴⁶ Dimenäs 2007, sid. 49.

⁴⁷ Trost 2010, sid. 50-51.

intervjuerna har vi valt att använda oss av två olika intervjuguider, en för lärarna och en för de studerande. Till intervjuerna med de studerande har vi valt att arbeta utifrån följande teman:

- Upplevd situation.
- Kommunikation och information.
- Motivation och förutsättningar.
- Frånvaro.
- Förbättringar och övriga kommentarer.

När det gäller intervjuerna med lärarna utgår vi från dessa teman:

- Bakgrund.
- Närvarons betydelse.
- Information och kommunikation.
- Vuxenutbildningens framtid i relation till samhällets förändring.
- Förbättringar och övriga kommentarer.

I sin bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* beskriver Steinar Kvale en kvalitativ intervju på ett mycket bra sätt. ”Intervjun är en scen på vilken kunskap byggs upp genom samspelet mellan intervjuare och intervjuperson.”⁴⁸ Den typ av intervju vi använt oss av för denna studie är vad Kvale kallar en halvstrukturerad intervju. I en sådan intervju arbetar intervjuaren med en på förhand färdigställd uppsättning inledande frågor men har samtidigt utrymme för mer eller mindre spontana uppföljningsfrågor och sonderade frågor. Uppföljningsfrågorna kan ses som en fördjupning av inledningsfrågorna och leder oftast till längre och för den kvalitativa intervjun bättre svar. De sonderande frågorna har samma syfte som uppföljningsfrågorna i det avseendet att är en fördjupning av de inledande frågorna.⁴⁹

3.4 Procedur

Intervjuerna som vi genomfört är upptagna med en digital diktafon och filerna är sedan kopierade till en dator. Fördelen med ljudupptagning av intervjuer är många och Trost menar att en av de främsta fördelarna är att den som genomför intervjun slipper sitta och anteckna

---

⁴⁸ Kvale 1997, sid. 120.

⁴⁹ Kvale 1997, sid. 124-125.

vid intervjutillfället. Detta i sin tur leder till att det istället blir lättare att koncentrera sig på intervjuobjektet, frågorna och svaren. Eftersom vi är två intervjuare vid varje tillfälle tar vi dock anteckningar för att ha som komplement till ljudinspelningen. Denna kombination gör att vi får en heltäckande bild av varje intervju.⁵⁰ Dessutom menar Trost att det är en fördel att vara två intervjuare när det gäller intervjuer som rör intervjuobjektets arbete eller verksamhet. Detta i sin tur ger en mer komplett bild av svaren samt får fördelen som det innebär att det är två personer istället för en som utför analysen.⁵¹

Annika Lantz tar upp frågan om intervjuproceduren i sin bok *Intervjumethodik*. Intervjuerna genomfördes i ett avskilt rum på vuxenutbildningen i Halmstad, undantaget är intervjun med lärarna som efter deras önskemål genomfördes i lärarrummet. Lantz menar att miljön där intervjun genomförs bör vara skyddad från störande moment så som telefoner och andra personers samtal.⁵² Vi anser att den miljö där vi genomförde intervjuerna uppfyllde dessa krav.

Ett problem som uppstod under intervjun med lärarna var att den drog ut på tiden. För vår del var tidsaspekten inte något problem men respondenterna hade underskattat tiden. Detta fick dock inga konsekvenser för själva intervjun eftersom vi hade fått svar på alla våra frågor. De övriga intervjuerna föll väl inom vår uppställda tidsram. Inför våra intervjuer med de studerande hade vi genomfört två provintervjuer och kunde därför uppskatta den ungefärliga tidsåtgången. Eftersom som frågorna i lärarintervjun var av annan karaktär hade vi inte möjlighet att genomföra en trovärdig provintervju och missbedömde tidsåtgången.

För att försäkra oss om att allt gått rätt och riktigt till så har vi valt att spara de inspelade intervjuerna och dessa finns att tillgå som MP3-filer. Även Trost tar upp frågan om utskrifter (om än inte så utförligt) och menar att det är viktigt att noga läsa anteckningarna och samtidigt minnas intervjutillfället för att därigenom kunna göra en mer fullständig analys av det som sagts.⁵³

---

⁵⁰ Trost 2010, sid. 66.

⁵¹ Trost 2010, sid. 67.

⁵² Lantz 2007, sid. 73.

⁵³ Trost 2010, sid. 74-76.

3.5 Urval

Föreliggande studie baseras på intervjuer med studerande på vuxenutbildningen i Halmstad. Urvalet av respondenter baseras på två principer, den första är att respondenterna inlett sina studier under vårterminen 2011. Den andra urvalsprincipen baseras på respondenternas ålder, vi har medvetet valt att intervjua tre yngre samt tre äldre studerande. De yngre är i 20-års åldern och de äldre är runt 30 år gamla. Vår tanke med detta är att generellt sett inträffar det väldigt mycket i en människas liv mellan dessa år. Många bildar familj, skaffar barn och etablerar sig på arbetsmarknaden. Därför är det av intresse att undersöka om och i så fall hur detta påverkar studierna. Förhoppningen var att dessa urvalsprinciper även skulle leda till en stor spridning i kurserna de studerande läser, både kärnämnen och tillvalskurser.

Vår förhoppning infriades och det visade sig att respondenterna läste en stor mängd olika kurser. Dessa kurser är Samhällskunskap A, Svenska A, Matematik A, Matematik B, Engelska A, Engelska C, Tyska steg 1, Historia A, Programhantering, Datorkunskap och Utrotningshotade arter. Vi anser att föreliggande uppsats får en bredare bas genom att vi redovisar de studerandes frånvaro i samtliga kurser istället för ursprungstanken som endast gällde ett fåtal av dessa.

I arbetet med föreliggande uppsats har vi dessutom valt att genomföra intervjuer med två lärare på vuxenutbildningen. När det gäller urvalet bland lärarna använde vi två utgångspunkter. Den första gäller antalet år de har arbetat på vuxenutbildningen, vi försökte även här få en spridning. Den andra urvalsprincipen baseras på de kurser som lärarna undervisar i. Astrid är lärare i svenska och historia och tog sin lärarexamen 1973. Hon har arbetat inom Vuxenutbildningen sedan 1974. Den andra läraren, Miriam tog sin examen 1998 och har arbetat på Komvux sedan dess. Hon undervisar i samhällskunskap, religion och geografi.

De studerande är utvalda helt slumpmässigt med hjälp av klasslistor som vi fått ta del av.

Tabell 1	Ålder	Kurser⁵⁴
Helena	Född -82	Ma A, Sh A + 2 distanskurser
Johan	Född -90	En C, Sh A, Ma A, Da A

⁵⁴ Se bilaga 3.

Henrik	Född -82	Sv A, En A, Ma A, Sh A
Lisa	Född -91	Da A, En C, Ma B, Sv A, Ty 1,
Malin	Född -81	Sv A, Ma A, Sh A, En A
Camilla	Född -87	Sv A, En A, Hi A, Da A, NAM

Anledningen till att vi har valt att begränsa oss vid totalt åtta intervjuer har sitt ursprung i en rent tidsmässig aspekt. Att genomföra och analysera fler än åtta kvalitativa intervjuer är knappast genomförbart med gott resultat inom den stipulerade tiden. Trost menar vidare att när det gäller kvalitativa intervjuer är några få intervjuer att föredra framför ett större underlag. Dels framför han samma synpunkter som vi gör ovan och dels menar han att materialet lätt blir ohanterligt samtidigt som det är lätt att missa detaljer i materialet.⁵⁵

Utöver intervjuerna med våra respondenter har vi även haft samtal med Dan Håkansson som är rektor på den gymnasiala vuxenutbildningen. Dessa har bland annat rört de förändringar som vuxenutbildningen genomgått under de senaste åren. Vi har även blivit informerade om de åtgärder i form av till exempel varningsbrev som skolläningen infört i ett försök att stävja frånvaron. Dessutom har vi mottagit material⁵⁶ angående våra respondenter samt information om i sammanhanget relevanta lagar.

3.6 Validitet och reliabilitet

För att kunna analysera vår insamlade data på ett trovärdigt sätt kommer vi att redogöra för begreppen validitet samt reliabilitet. Dessa begrepp presenteras i Jan-Axel Kyléns bok *Att få svar – Intervju, Enkät, Observation*. Validitet avgör hur relevant något är. Saknar den insamlade datan validitet är den heller inte användbar för vårt arbete. Författaren tar upp ett antal punkter som vi följt i vårt arbete:

- *Vi ska fråga efter det vi är ute efter, inte välja upplägg efter vad vi är vana vid.*
- *Den som svarar ska förstå frågan och varför vi frågar.*
- *Vi ska inte fråga efter för oss intressanta med för utredningen oviktiga saker.⁵⁷*

⁵⁵ Trost 2010, sid. 143.

⁵⁶ Redovisas i Tabell 1.

⁵⁷ Kylén 2004, sid. 13.

Med begreppet reliabilitet avses tillförlitligheten samt säkerheten i de avlagda svaren. Kylén menar vidare att reliabiliteten mäter sanningshalten i uppgifterna. Det är dock ytterst viktigt att påpeka att begreppet sanning i det här fallet är en relativ konstruktion. Uppgifterna behöver alltså inte vara sanna i ordets egentliga betydelse utan behöver bara vara sanna för respondenten.⁵⁸ Även för begreppet reliabilitet presenterar Kylén ett antal tänkvärda punkter:

- *Frågorna ska vara enkla att besvara.*
- *Upprepar vi frågorna ska vi få i stort sett samma svar.*
- *En individs svar inom ett område ska vara homogena, de ska peka åt samma håll.*⁵⁹

Vi anser att vi uppnår hög validitet och reliabilitet eftersom vi har haft ett brett urval av respondenter, detta gäller så väl kön, ålder, studie- och kulturell bakgrund. Vi lade dessutom stor vikt vid planeringen av våra frågor och har ansträngt oss för att dessa ska bli så relevanta samt lättförståeliga som möjligt. Vi har anpassat våra frågor efter målgruppen och har således olika frågor för de studerande och lärarna.

3.7 Materialpresentation

Materialet för föreliggande uppsats består av intervjuer med sex studerande samt två lärare på vuxenutbildningen i Halmstad. Utöver detta har vi genomfört informella samtal med rektor för vuxenutbildningen Dan Håkansson. Han har dessutom låtit oss ta del av de studerandes faktiska frånvaro.

---

⁵⁸ Kylén 2004, sid. 14.

⁵⁹ Kylén 2004, sid. 14.

4. Resultat och analys

I arbetet med resultatredovisning och analys har vi valt att utgå från Ulrika Nyléns bok *Att presentera kvalitativa data – Framställningsstrategier för empiriredovisning*. Hon resonerar sig fram till en strategi som vi tycker lämpar sig väl för vår resultatredovisning. Denna strategi innebär att vi kommer redovisa empirin samt analysera denna i löpande text. Alternativet att först redovisa resultatet och sedan analysera detta separat framstår som bristfälligt. Risken med ett sådant arbetssätt är att kopplingen mellan empiri och analys blir för svag och bristfällig. Nylén utvecklar resonemanget på följande sätt.⁶⁰

Snarare verkar det så väl principiellt som praktiskt motiverat att sträva efter en öppen empiriredogörelse som samtidigt ”passar” den typ av analys som materialet sedan ska genomgå. Kvalitativ forskning bör hänga ihop i en meningsfull helhet.⁶¹

4.1 Motivation

Lisa

När det gäller frågan om varför respondenterna läser på Komvux så är en gemensam nämnare att de misslyckats med en eller flera kurser på gymnasiet. Några vill läsa vidare på högskola medan andra läser upp betyg för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Tre av respondenterna uppger att det är kunskapen i sig som är målet för studierna, Lisa är en av dessa. Hon har denna grundtanke som hon sedan har formulerat i ett mer konkret mål i form av högskolestudier.

Lisa är en av dem som i princip saknar gymnasieutbildning. Anledningen till detta är att hon tappade motivationen och kände sig mycket skoltrött. Detta har lett till att hon har tämligen många kurser att läsa in de kommande terminerna. Efter att ha gått arbetslös ett år upplever hon nu att hennes motivation och drivkraft i jämförelse med tiden på gymnasiet är betydligt högre. Vidare beskriver hon detta som en sista chans till en gymnasieutbildning. Denna syn på utbildning samt hennes konkreta mål tyder på en stark inre motivation.

Den generella bilden som visat sig under intervjuerna med de studerande är att de är nöjda med lokalerna. Detta gäller så väl klassrum, uppehållsrum, cafeteria samt tillgång till allmänna datorer. Konstenius och Schillaci menar att en bra skolmiljö leder till ökad

---

⁶⁰ Nylén 2005, sid. 23.

⁶¹ Nylén 2005, sid. 23.

motivation.⁶² Majoriteten av de tillfrågade är nöjda med hur undervisningen bedrivs och menar att den håller en hög nivå. Som ett exempel har Lisa läst Engelska C på John Bauergymnasiet men har nu valt att läsa om kursen på Komvux och anser att undervisningen där är bättre. På grund av den bättre undervisningen känner Lisa sig mer motiverad och har nu näst intill fullständig närvaro i den kursen.

Flertalet av de studerande, bland annat Lisa anser att det är dålig spridning på proven i de olika kurserna. Som exempel tar hon upp vecka 15 då hon har fyra prov varav tre på en och samma dag. Vår erfarenhet från andra skolor är att ett system med gemensam provkalender är att föredra. Då hindras lärarna från att schemalägga allt för många prov under en och samma vecka.

Tre av dem vi har intervjuat bor fortfarande hemma hos sin familj. Lisa är en dem och hon upplever att det emellanåt blir lite högljutt och detta stör hennes studier. Hon väljer därför att sitta på stadsbiblioteket och arbeta men ser inte detta som något problem. Hon har även suttit på vuxenutbildningens bibliotek men tycker att deras öppettider är begränsade och vill se mer generösa öppettider. Vuxenutbildningen i Halmstad erbjuder förutom närstudier även distansstudier och studier med flexibel studieplan, dessa kräver ett visst mått av självdisciplin. Lisa övervägde att läsa en av sina kurser på distans men menar att hon inte har den disciplin som krävs. Det faktum att Lisa väljer att studera på biblioteket samt reflekterar över sina begränsningar vad gäller distansstudier visar på att hon tar ett stort ansvar för sina studier.

Henrik

Precis som Lisa saknar även Henrik gymnasieutbildning. Orsaken till detta beskriver även han som resultat av bristande studiemotivation i kombination med drömmar om en musikkariär som dessvärre aldrig tog fart. Henriks mål är att efter studierna på Komvux läsa turism eller marknadsföring på högskolan. Det finns många likheter mellan Henrik och Lisa när det gäller frågan om motivation och målsättning. Även Henrik berättar att han ser detta som en sista chans och att det är upp till honom att fullfölja studierna. Han lägger därför inte stor vikt vid yttre faktorer så som skolmiljö. Henrik har emellertid stora bekymmer med en av sina lärare och riskerar att inte klara kursen, därför känner han sig tvingad att själv försöka lösa problemet genom att byta grupp.

---

⁶² Konstenius och Schillaci 2010, sid. 70.

Som vi tidigare redogjort för menar Sundell att en av anledningarna till att en elev är frånvarande beror på att denne inte ser nyttan i att gå på vissa lektioner. Enligt detta synsätt studerar då eleven på egen hand eftersom skolan inte kan uppfylla elevens behov vid just detta tillfälle.⁶³ Detta tyder på en inre motivation där den studerande tar eget ansvar för sitt lärande. Henrik upplever detta i vissa kurser och menar att han väljer att studera hemma under vissa lektionstillfällen då han anser att detta ger honom mer än att vara närvarande på lektionen. Till en viss del grundar Henrik detta på upplevda erfarenheter. Han menar att lärarna emellanåt har varit dåligt förberedda inför lektionen, därför har det hela känts onödigt. En annan aspekt av Henriks vilja att lyckas med skolan är hans önskan att ta del av det extra stödet i matematik som skolan erbjuder. Som det nu förhåller sig får han inte ta del av denna stödundervisning på grund av att lyckades så pass bra på det diagnostiska test som avgör vem som har rätt till detta.

Malin

Malin berättar att hon motiveras av kunskapen i sig, därför läser hon nu så många ämnen hon kan utan någon egentlig tanke på vidare studier eller framtida karriär. Förutom detta så har hon en dotter som snart ska börja skolan, därför känner hon ett behov av att utbilda sig så att hon kan stödja dottern när denne börjar skolan.

Malin är i stort sett nöjd med utbildningen men har vissa synpunkter när det gäller hennes klass i Engelska A. Det stora problemet är enligt henne att de studerande i klassen befinner sig på olika kunskapsnivåer. Malin föreslog en form av nivågruppering för att komma till rätta med detta. Eftersom undervisningen i engelska består av mycket diskussioner och parövningar mellan eleverna upplever Malin att detta kan vara ett problem då hon ofta tvingas hjälpa sin klasskamrat med språket snarare än att fokusera på uppgiften.

Ta engelskan till exempel, där har vi vissa som är jättebra på engelska blandat med såna som för det första inte kan svenskan så bra och precis håller på och typ läser den eller har läst den... och sen inte kan engelska heller, de kan nästan ingen engelska heller...

Malin menar att detta leder till en minskad motivation eftersom hon inte känner sig utmanad eller märker av en kunskapsstegring. Detta kopplar vi till Abrandt Dahlgren och Carlssons

---

⁶³ Sundell 2008, sid. 165.

motivationsteorier. Dessa säger att en elev som studerar för att öka sin kunskap känner sig omotiverad om denna uteblir.⁶⁴

Helena

Helenas syfte med studierna är att i framtiden utbilda sig till polis. Detta innebär att hon har ett tydligt och uttalat mål med studierna och läser endast de kurser som är nödvändiga för att kunna söka in på polishögskolan.

Liksom i Henriks fall har även Helena upplevt problem med läraren i Matematik A. Detta har lett till att hon inte når målen för godkänt i kursen. För att öka chanserna till ett godkänt betyg har hon valt att gå på stödlektioner i matematik samt även i den allmänna mattestugan. Helena berättar att hon har stor nytta av denna, hon menar att den mindre gruppen gör att varje elev får mer tid med läraren.

Under vår intervju med Helena tar hon upp frågan om en potentiell nivågruppering i Matematik A. Precis som Malin upplever hon att vissa elever har svårt att följa med på grund av bristande språkkunskaper. Helena poängterar att detta är ett problem även under provtillfällena.

Vi möter ju inte bara svenska elever utan vi möter ju människor som kanske kommer från andra länder och inte har den där perfekta svenskan, då blir det ju också en svårighet. Jag har ju suttit på prov där elever, alltså klasskompisar har frågat, vad står det här? Medans jag sitter med mitt prov och försöker göra det.

Helena är positivt inställd till någon form av nivågruppering i syfte att jämna ut kunskapsnivån i klasserna.

Johan

Anledningen till att Johan studerar på vuxenutbildningen är att han vill öka sina chanser till att få ett jobb. Liksom alla de övriga respondenter trivs Johan i hög utsträckning med undervisningen på komvux. Det enda ämne som han upplever svårigheter i är Matematik A. Därför har Johan stor nytta av mattestugan, även han menar att den mindre gruppen gör att varje elev får mer tid med läraren.

---

⁶⁴ Abrandt Dahlgren & Carlsson 2009, sid. 28.

Johan bor precis som Lisa kvar hemma hos familjen. Han upplever att det emellanåt blir lite högljutt och detta stör hans studier men ser ändå inte detta som ett hinder för studierna eftersom han ofta sitter på stadsbiblioteket och läser.

Camilla

Camilla är den enda av våra respondenter som inte har någon gymnasieutbildning överhuvudtaget. Efter det att hon gick ut grundskolan hade hon inga planer på att någonsin studera igen. Efter samtal med sin jobbcoach, som funnit en yrkesutbildning som passade hennes intressen insåg hon att vägen dit krävde en gymnasieutbildning.

Jag hade aldrig nånsin i hela mitt liv tänkt börja skolan igen men sen så hittade jag en sån här yrkesutbildning... då måste man ha gymnasieutbildning.

Även Camilla bor kvar hemma hos familjen och finner det väldigt svårt att koncentrera sig på studier hemma. Detta beror enligt henne på att huset är fullt av syskon, deras respektive samt andra störande moment. För att få studera hade Camilla planerat att sitta på stadsbiblioteket och läsa, detta har dock inte blivit av. Anledningen till detta är att hon känner sig trött efter skoldagen och de dagar hon är ledig orkar hon inte ta sig in till biblioteket.

Lärarna & rektor

Rektor Dan Håkansson och de två lärare vi intervjuade är överrens om att elevunderlaget inom vuxenutbildningen har genomgått en förändring under de senaste tio åren. Detta påstående styrks av Staffan Larsson och Lars Erik Olsson som även tar upp denna fråga.⁶⁵ Denna förändring har skett i två omgångar. Den första förändringen inträffade i början av 1990-talet i och med Kunskapslyftet. Detta innebar att elevtillströmningen sköt i höjden då antalet studerande ökade från ungefär 500st till ungefär 2000st. I och med denna drastiska ökning anställdes även mer personal. 2002 var det tänkt att Kunskapslyftet skulle gå i graven, detta genomfördes dock inte som planerat eftersom den socialdemokratiska regeringen fortsatte tillföra finansiella medel.

När den borgerliga regeringen övertog makten 2006 genomfördes en förändring av utbildningspolitiken. Detta innebar att Kunskapslyftet upphörde och mer fokus lades på att

---

⁶⁵ Larsson & Olsson 2006, sid. 45.

ungdomarna i gymnasiet skulle slutföra sin utbildning med fullständigt slutbetyg. Detta ledde till att vuxenutbildningens prioritetsgrupp förändrades till de svaga eleverna utan betyg, istället för de så kallade betygshöjarna. Efter Kunskapslyftet så dalade elevantalet ner till den ursprungliga nivån omkring 450-500 studerande.

Den andra förändringen som skolledning och personal uppmärksammat inträffade runt 2008 i samband med den ekonomiska krisen. I och med detta skiftade en del studerandes fokus från kunskapsmässiga mål till försörjning. Allt fler ser vuxenutbildningen som en enkel och lättillgänglig källa till en inkomst. Eftersom skolan inte längre rapporterar frånvaro till Centrala studiestödsnämnden kan en studerande läsa en hel termin utan att behöva vara orolig för indragna studiemedel. Det som skolan rapporterar är betyg i avslutade kurser. I och med detta får de studerande som ej har godkända betyg i minst 75 % av kurserna inget studiemedel beviljat för nästa termin. Studerande som inte uppfyller kraven från Centrala studiestödsnämnden kan även bli återbetalningsskyldiga om de blivit utskrivna från kurser under terminens gång. Astrid berättar att det emellanåt uppstår konflikter med studerande som råkar ut för detta.

Under intervjun med Astrid och Miriam berättade de att de studerande nu är mer öppna med detta. Många är omotiverade inför studierna och som exempel på detta har det blivit allt vanligare att de studerande inte ens införskaffar läroböcker. Förut var det vanligare att de yngre studerande gav uttryck för sin bristande motivation. Detta berodde oftast på att de inte hade några planer för framtiden och studierna genomfördes utan ett konkret mål. Under senare år har det blivit allt vanligare att även äldre elever uppvisar dessa tankar. En annan tanke som Astrid uttrycker är att elever som bär med sig dåliga erfarenheter sedan tidigare har en negativ bild av skolan. Detta kopplar hon till den förändring som skett där antalet betygshöjare minskat till förmån för dem som saknar fullständig gymnasieutbildning.

Astrid och Miriam menar vidare att det även skett en attitydförändring bland de studerande, särskilt då de yngre. De uppvisar en mer egoistisk sida där allt kretsar kring dem. Som exempel tar Miriam upp frågan om omprov samt senarelagda redovisningar där eleverna verkar tro att läraren alltid har tid och tar liten eller ingen hänsyn till resterande kursdeltagare. Dessutom finns en tendens bland de allra yngsta av de studerande att de saknar ett fullständigt och utvecklat ordförråd. På grund av detta kräver de förenklad text samt mer av varje lärares tid. Miriam gav exempel på elever som inte kan avkoda hennes genomgångar utan istället vill

ha korta svar inför provet. Dessutom har kunskapen förlorat en del av sin betydelse eftersom allt är enkelt att hitta på Internet. I och med detta vill de studerande inte lägga tid på sina studier, det bidrar till att de inte studerar hemma och därmed brister deras planering.

Vuxenutbildningen i Halmstad erbjuder förutom närstudier även alternativen flexibel studieplan samt distansstudier. Det är dock inte ett helt fritt val påpekar Astrid.

Tyvärr är det så att om det finns plats i klasser är det billigare att stoppa in dem i en klass än att betala för en flexkurs, så några blir ju ändå hänvisade fast de hade velat söka en flexkurs och det hade passat bättre så, det är ju en nackdel då att det inte är ett riktigt fritt val.

Detta beror på att studierna med flexibel studieplan samt distansstudierna är utlagda på privata företag och kostar således mer pengar än närstudier.

Analys, motivation

Tabell 2 visar en sammanställning av respondenternas uttalade mål, vår syn på deras motivation samt eventuella hinder för studierna.

Tabell 2	Uttalade mål	Inre motivation	Yttre motivation	Hinder
Helena	Studerar för att bli polis	X		Kommunikation
Johan	Studerar för att få arbete		X	Tid och planering
Henrik	Studerar för högskolestudier		X	Kommunikation och bristande engagemang
Lisa	Studerar för högskolestudier	X		Inga synbara
Malin	Studerar för att öka sin kunskap	X		Dottern tar tid samt sjukdom
Camilla	Studerar för att läsa en yrkesutbildning		X	Planering och förkunskaper

Av våra respondenter är det endast en som studerar för att öka sina chanser på arbetsmarknaden. Ytterligare en läser för att öka sin kunskap i olika ämnen och de resterande

fyra läser för att få möjlighet att studera vidare på universitet eller högskola. Ur våra intervjuer kan vi inte se något gemensamt mönster när det gäller motivation. Skillnaderna och likheterna finner vi istället på individnivå. Vi har gjort en djupare analys på tre av våra respondenter eftersom de representerar ytterligheterna när det gäller motivation.

Lisa och Malin är de i vår undersökning som uppvisar den starkaste motivationen inför sina studier, en inre motivation. Malin drivs av nyfikenhet och viljan att lära sig och beskriver sig själv som vetgirig. Lisa är mer konkret i sina studier och fokuserar på ett långsiktigt mål som innebär att dels läsa om hela gymnasiet och sedan fortsätta på högskolan. Ett exempel på denna motivation är det faktum att Lisa anser att kursen Matematik B är mycket svår. Trots detta har hon bara ett frånvarotillfälle och då gällde det sjukfrånvaro. Istället för att som vissa andra undvika lektioner i krävande kurser väljer Lisa att närvara, detta visar återigen att hon tar ansvar för sina studier. Lisa passar således in på Borgström och Gougoulakis resonemang om vad som krävs för lyckade studier.⁶⁶ Den tredje respondenten är Henrik som vid ett första påseende framstår som oerhört motiverad. Han ger till exempel uttryck för att detta är hans sista chans och att han inte fäster något som helst avseende på yttre faktorer.

Vid en närmare granskning visar det sig att så inte är fallet. För det första så har Henrik absolut högst frånvaro, både anmäld och oanmäld. För det andra har han en tendens att skylla sina motgångar på andra samt svårt att ta eget ansvar. För det tredje har Henrik en allmänt negativ inställning till studierna. Som exempel menar han att många lärare kommer oförberedda till lektionerna och att han i dessa fall får ut mer av att studera på egen hand. Detta kopplar vi till de tankar som Knut Sundell presenterar i sin artikel *Skolk som friskhetstecken eller riskbeteende – enkät som datainsamlingsinstrument*. Han menar att vissa elever studerar hemifrån då de anser att detta ger mer än att delta på lektionerna. Sundell menar vidare att den typen av frånvaro kan tyda på en inre motivation eftersom eleverna tar eget ansvar för sin inläring.⁶⁷ Denna teori gäller inte i Henriks fall då han under intervjun berättade att han befinner sig på gränsen till godkänt i samtliga ämnen. Således hade Henrik gynnats av att delta på lektionerna istället för att försöka studera på egen hand.

Malin och Helena gav uttryck för att de skulle föredra någon typ av nivågruppering, då särskilt i Engelska A och Matematik A. Det är dels skiftande förkunskaper men även

---

⁶⁶ Borgström & Gougoulakis 2006, sid. 35.

⁶⁷ Sundell 2008, sid. 165.

bristande språkkunskaper som är det stora problemet. Detta påverkar deras motivation negativt eftersom de tvingas hjälpa andra studerande istället för att fokusera på sin egen utveckling.

4.2 Frånvaro

Lisa

De studerande vi har intervjuat har alla någon form av frånvaro i olika utsträckning.

Anledningen till frånvaron är av skiftande karaktär och den är både anmäld och oanmäld. Lisa är den respondent som läser flest kurser, totalt fem stycken. I förhållande till hur mycket hon läser är hon den av våra respondenter som har minst frånvaro. Frånvaron är dock högre än den hon redogjorde för under intervjun. Lisa uppgav att hon hade två oanmälda tillfällen och fyra anmälda. Den faktiska frånvaron uppgår till fyra anmälda och nio oanmälda tillfällen.

Förutom att vara den som hade lägst frånvaro var också Lisa den som hade bäst uppfattning om sin frånvarosituation. Lisa uppvisar en stor motivation inför sina studier och vi kopplar detta till Stensmos tankar om inre motivation. Stensmo menar att målen finns inom människan och detta uppvisar Lisa. Hon har varit arbetslös i ett år och detta väckte hennes motivation för att studera.⁶⁸

Henrik

Den studerande med absolut mest frånvaro är Henrik som har totalt 39 frånvarotillfällen, av dessa är endast 15 anmälda och resten är oanmälda. Frånvaron i Matematik A är dubbelt så stor som i någon annan av de andra kurser Henrik läser. I detta fall är det kanske inte lika oväntat då Henrik menar att det finns en konflikt mellan honom och läraren samt att han vill byta grupp för att på så sätt få en annan lärare.

Henrik kommenterar denna frånvaro på följande sätt. ”Så har jag lite frånvaro också så de har varit på mig och nämnt att jag måste vara här mer”. Det är intressant att han benämner 39 frånvarotillfällen som ”lite frånvaro” och inte heller verkar lägga någon vikt vid att frånvaron är så stor att läraren söker upp honom för att diskutera detta. Henrik är den av våra respondenter som uppvisar störst motivation och nämner vid ett tillfälle att detta är ”sista chansen” till en utbildning, trots detta verkar han inte se den stora frånvaron som ett bekymmer.

---

⁶⁸ Stensmo 2008, sid. 118.

Malin

Av våra respondenter är Malin den som varit bäst på att anmäla sin frånvaro. Hon uppger att merparten av hennes frånvaro beror på sjukdom som härrör från hennes dotters förskola. Malins frånvaro härstammar således från familjefaktorer och hon visar inga tecken på bristande motivation eller andra hinder för sina studier.⁶⁹ Malin drivs av en stark inre motivation och studerar i första hand för kunskapens skull. För att kunna hjälpa sin dotter när hon börjar skolan, i andra hand kommer tankar om vidareutbildning och bättre arbete.

Helena

Helena påstod att hon endast hade anmält frånvaro, denna frånvaro rörde lektioner i Matematik A. Vid en kontroll av föreliggande frånvaro från och med vårterminens start fram till och med vecka 15 visade det sig att Helena hade totalt elva tillfällen av oanmäld frånvaro och enbart ett anmält tillfälle. Detta är märkligt eftersom Helena hävdar att hon ringt och anmält varje frånvarotillfälle till receptionen. Merparten av Helenas frånvaro rör Matematik A, samtidigt som hon har nästintill fullständig närvaro i Samhällskunskap A. Av detta kan man sluta sig till att hennes frånvaro från lektionerna i matematik med stor sannolikhet beror på det missnöje hon hyser mot lärarens pedagogiska kvalitéer. Helenas frånvaro i detta ämne kopplas till Konstenius och Schillacis argument hur olika skolfaktorer, där ibland pedagogen kan påverka frånvaron.⁷⁰

Johan

Johan berättar att han har en viss frånvaro och att denna består av tre anmälda tillfällen och tre oanmälda. Detta stämmer dock inte överens med den faktiska frånvaron som uppgår till 13 tillfällen varav nio är oanmälda och endast fyra anmälda. Ungefär hälften av frånvarotillfällena berör Matematik A och alla dessa är oanmälda. Vi ser samma tendens i Johans frånvaromönster som hos Helena där missnöjet med undervisningen i Matematik A leder till ökad frånvaro.

Camilla

Camilla uppvisar ett unikt mönster när det kommer till frånvaro. Hon har så gott som ingen frånvaro under terminens två första månader, på senare tid har den dock ökat lavinartat. Hon berättar under intervjun att hon studerar för att få möjlighet att söka in på en yrkesutbildning,

---

⁶⁹ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 71.

⁷⁰ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 69.

för att få ett arbete. Under senare tid känner Camilla att hennes motivation har saknats och hon har halkat efter i flera kurser, detta har lett till hennes ökade frånvaro. Camilla drivs i detta fall av en yttre motivation som grundar sig i önskan att få ett arbete. Den yttre motivationen är dock inte lika stark som den inre⁷¹, detta tycker vi oss se i Camillas uppvisade beteende. Hon upplevde svårigheter inom några kurser och kom efter. Detta ledde till att Camilla valde att inte närvara på ett antal lektioner för att ta igen moment i dessa kurser. Hon beskriver det hela som en ond cirkel och situationen känns mer och mer hopplös.

Lärarna & rektor

Lärarna menar att en stor del av de studerandes frånvaro beror på arbete vid sidan av skolan. Astrid uttrycker denna tanke på följande vis. ”Den stora boven är ju jobben, hur mycket är de inte borta för att de måste jobba?”

Analys, frånvaro

Tabell 3 visar de studerandes upplevda frånvaro, den faktiska frånvaron, anmäld samt oanmäld och orsaker till denna från terminens start till och med 2011-04-12.

Tabell 3	Upplevd frånvaro	Anmäld frånvaro	Oanmäld frånvaro	Total frånvaro	Orsak till frånvaro
Helena	”Ja, anmäld”	1 tillfälle ⁷²	11 tillfällen	12 tillfällen	Bristande kommunikation med läraren
Johan	Tre anmälda, tre oanmälda	4 tillfällen	9 tillfällen	13 tillfällen	Sjukdom
Henrik	”Lite frånvaro”, anmäld och oanmäld, som mest fyra dagar i rad	15 tillfällen	24 tillfällen	39 tillfällen	Bristande motivation, kommunikation och engagemang
Lisa	Fyra dagar anmäld,	4 tillfällen	9 tillfällen	13 tillfällen	Sjukdom

⁷¹ Stensmo 2008, sid. 118-119.

⁷² Med begreppet tillfälle avser vi ett lektionstillfälle.

	två lektioner oanmäld				
Malin	En vecka + strödagar, bara anmäld	12 tillfällen	5 tillfällen	17 tillfällen	Sjukdom
Camilla	Ja, anmäld och oanmäld	5 tillfällen	14 tillfällen	19 tillfällen	Motivation och planering

Alla respondenterna hade det gemensamt att de grovt underskattade sin frånvaro, särskilt då den oanmälda. En nackdel är att de studerande inte själva kan ta del av den registrerade frånvaron. Hade de haft möjligheten till detta kunde det bidragit till en ökad medvetenhet om sin frånvarosituation.

Något som tydliggjordes under intervjuerna var att de studerande inte mottagit någon enhetlig information om närvarons betydelse för studierna. Lärarna bekräftar att det inte finns någon uniformitet i denna information. Vissa hävdar att de studerande på komvux är vuxna och bör inse att närvaro är en förutsättning för lyckade närstudier. Tydligare information om detta hade förmodligen lett till en lägre frånvaro eftersom lärarna då tydliggör vikten av närvaro.

Bristande kommunikation samt en dålig relation mellan elev och lärare framstår tämligen tydligt som en gemensam nämnare när det gäller merparten av våra respondenters frånvaro. Av de sex studerande som vi intervjuat läser fyra stycken Matematik A. Dessa fyra har den största delen av sin totala frånvaro i just denna kurs. Detta kopplar vi till Viktoria Konstenius och Maria Schillaci teori om hur skolfaktorer påverkar frånvaron. I just detta specifika fall är det dels kommunikationen med läraren och även nivån på undervisningen som är problemet.

Finns det brist på stöd i inläringssituationen? Är nivån och innehållet på undervisningen inadekvat (för svårt, för lätt, för tråkigt ...)? Är det hög omsättning på lärare och vikarier?⁷³

Utöver detta finner vi inga andra gemensamma drag vad gäller respondenternas frånvaro. Förutom frånvaro som gått att relatera till sjukdom och vård av barn är det svårt att sätta fingret på den exakta orsaken till respondenternas frånvaro, mycket av den beror på bristande

⁷³ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 69.

motivation inför studierna. Ett undantag är Camilla som ger en konkret förklaring till hennes allt mer ökande frånvaro. Hon berättar att hon ständigt hamnade efter i sin planering och därför valde att inte närvara på vissa lektioner i ett försök att komma ikapp. Nu i efterhand inser hon att denna taktik inte var speciellt framgångsrik då den snarare lett till att hon kom ännu mer efter. Enligt vår mening ingår Camillas situation i det som Konstenius och Schillaci rubricerar som familjefaktorer. Detta beror på att hon bor kvar hemma i en stor familj där det är svårt att få arbetsro vilket leder till att planeringen fallerar.⁷⁴

Henrik i sin tur går att sortera in under det som Konstenius och Schillaci redogör för som så kallade individfaktorer. Förutom frånvaron i matematik som redovisas ovan är vår tolkning att Henriks frånvaro helt beror på hans egen inställning.⁷⁵

En diskrepans som framkom under intervjuerna gäller frågan om de studerandes eventuella jobb vid sidan av skolan. Astrid menade att just jobben var en omfattande faktor när det gäller frånvaron. Som tydligt framgår av tabell 3 uppger dock ingen av respondenterna att arbete är en orsak till deras frånvaro.

4.3 Kommunikation

Lisa

Förutom kommunikationen med Komvux är de studerande även beroende av Vägledningscentrum (här efter kallat Vlc). Det är ett krav att de studerande kontaktar dem när de söker in till vuxenutbildningen. Under våra intervjuer redogjorde de studerande för olika uppfattningar om Vlc. Lisa vill ha ett närmare samarbete mellan Komvux och Vlc. Detta är en bra idé då rektorn klargjorde att en representant från Vlc endast är tillgänglig på vuxenutbildningen två dagar i veckan. I övrigt menade Lisa att kommunikationen mellan henne och komvux, till exempel när det gäller e-post fungerat på ett tillfredsställande sätt.

Henrik

Utöver e-post har vuxenutbildningen i Halmstad en internetbaserad lärplattform som heter Fronter. I Fronter skapar varje lärare ett rum för varje kurs och i detta rum kan de sedan lägga upp till exempel information och lektionsmaterial. Detta system är tänkt att underlätta kommunikationen mellan läraren och de studerande. Tyvärr är så inte fallet eftersom flera av

---

⁷⁴ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 71.

⁷⁵ Konstenius & Schillaci 2010, sid. 70.

våra respondenter, bland annat Henrik, menar att Fronter är onödigt krångligt och svårt att använda. Redan vid terminsstarten började han använda Fronter, men blev besviken eftersom alla lärare inte lagt upp sina kurser. Detta ledde till att han tappade intresset och har sedan dess inte ägnat mer tid åt programmet.

Vad gäller Vlc är Henrik negativt inställd till dem och menar att de inte till fullo uppfattat hans utbildningsbehov. Vidare berättar Henrik att han skrivits in på kurser som han inte behöver och som på sätt tar upp onödig tid. Han menar att eftersom motivationen är lägre på dessa kurser är hans frånvaro högre. Precis som Lisa vill Henrik se ett närmare samarbete mellan komvux och Vlc. Han tror att detta kan leda till förbättrad kommunikation och färre misstag.

Henrik är en av dem som vill ta del av den extra hjälp som erbjuds i mattestugan men påstår att denna krockar med några av hans lektioner. ”Jag har sökt det men tydligen, det finns en mattestuga men den ligger när jag har lektioner hela tiden”. Således har informationen om mattestugans placering på schemat inte nått Henrik eller så har han valt att inte kontrollera detta utan antagit att så var fallet. Detta är ett exempel på den typ av selektiv perception som illustreras i figur 1. Denna process sker i sin tur på ett omedvetet plan och kan förstärka Henriks uppfattning om att mattestugan krockar med några av hans lektioner. Han känner sig så pass säker på detta att han inte ens valt att kontrollera schemat en extra gång.⁷⁶

Malin

Malin är positiv till Fronter och tycker att det fungerar på ett bra sätt. Hon håller dock med om att det hade varit bra om alla kurser öppnade sina rum vid terminens start eller ett givet datum strax efter terminens inledning.

Malin redogör däremot för en odelat positiv syn på Vlc och menar att hon fått adekvat hjälp med sin studieplanering.

Helena

I början av 2000-talet beslutade Komvux att lösa upp systemet med klasser i syfte att få en snabbare genomströmning av eleverna. Detta innebar att de studerande kunde välja fritt bland

---

⁷⁶ Långström & Viklund 2006, sid. 31.

kurserna så länge det inte uppstod problem med schemat. Klassgemenskapen är dock inget problem för Helena.

Nu är man som elev inte beroende av att någon annan tar anteckningar om man skulle vara sjuk till exempel. Då de har systemet "Fronter" där man lätt kan ta igen det man missade.

Jag kan ju bara utgå från mig själv när jag svarar och jag anser att det inte spelar någon roll vem/vilka jag läser med. För 15 år sedan var det viktigt att ha "vänner" i skolan då man inte hade rätt studiemotivation. Idag är jag vuxen (!) och har inget behov av att skaffa fler vänner om än så bara studiekollegor.

Denna aspekt av klassgemenskapen vägs till viss del upp av teknikutveckling med lärplattformar och e-post, vilket Helena som synes håller med om.

Johan

Även Johan menar att även om klasserna i egentlig mening är upplösta är det inte något problem att skaffa studiekamrater som kan hjälpa till vid eventuell frånvaro.

Lite efter kommer man ju alltid, men man försöker ändå fråga, jag har skaffat kontakt med nån i varje fall i varje klass som jag kan fråga om jag är sjuk, annars kan man alltid fråga läraren.

Dessa två uttalanden visar att just frågan om sammansatta klasser kanske inte är helt avgörande för gemenskapen i skolan. När det gäller frågan om lärplattform menar Johan att Fronter är ett krångligt program, han har tidigare använt It's learning⁷⁷ vilket han föredrar.

Camilla

Vad gäller Vlc har Camilla en negativ bild av detta efter att ha upplevt svårigheter med sin ansökan. Hon anser att samarbetet mellan Vuxenutbildningen och Vlc är bristfällig. I övrigt har Camilla inga synpunkter när det gäller kommunikation mellan henne och skolan.

Lärarna & rektor

Lärarna inom vuxenutbildningen är väl medvetna om fördelarna av att använda en lärplattform. Deras mål är att gemensamt öppna rummen i Fronter vid kursstart. Miriam säger att hon inte gjort detta i tid för att hon "inte ville göra något halvdant". Efter påtryckning från de studerande fick hon dock öppna rummet utan de bilder och extramaterial hon önskat.

---

⁷⁷ It's learning är ett världsledande internetbaserat undervisningssystem som används inom de flesta kommuner.

Astrid påpekar att hon flera gånger visat elever hur Fronter fungerar men alla använder sig inte av det. Lärarna är eniga om att de är positivt inställda till användandet av en lärplattform, men inte just Fronter.

...lärplattform är jättebra, valet av plattform är mindre bra, den är lite tungrodd. Ibland kanske när man ska satsa pengar på någonting ska man satsa på något med bättre kvalitet som man kan ha under en längre tid.

Valet av lärplattform är inte upp till lärarna eller skolledningen utan ligger på kommunal nivå. Detta gör det svårt för personalen på skolorna att påverka valet och de får helt enkelt anpassa sig till detta system.

Vad gäller frågan om sammansatta klasser menar Miriam att detta lett till en minskad samhörighet och kommunikation de studerande emellan.

Det är ju negativt i den bemärkelsen att man inte får samhörighet i klassen, det finns ju de som glider omkring alldeles ensamma hela tiden... de är ensamma när de börjar och när de slutar...

Klassgemenskapen bidrog till ökad trygghet i studierna eftersom eleverna hjälpte varandra på ett annat sätt än vad som sker idag. Som ett enkelt exempel på detta påpekar Miriam vidare att eleverna då hade möjlighet att ta med information till de som varit frånvarande under lektionen.

Nu för tiden finns det studerande som inte har någon djupare kontakt med någon annan elev under sin vistelse på Komvux. Astrid och Miriam menar att dagens studerande, som med tiden blivit allt svagare, hade mått bra av att läsa i samlade klasser.

Analys, kommunikation

Klassgemenskap är något som lärarna lade stor vikt vid. De ansåg att de studerande hade mått bättre av att läsa i sammansatta klasser istället för det system med kurser som erbjuds idag. Fördelarna med klasser är en ökad sammanhållning och på så vis ett ökat samarbete mellan eleverna. Ett exempel på detta är att de studerande tog material till de som var frånvarande. Våra respondenter gav oss en annan bild av situationen. Helena menar bland annat att med hjälp av Fronter är det mycket enkelt för de som varit frånvarande att komma ikapp eftersom

lektionsmaterialet oftast ligger på Internet. Inte heller Johan ser just detta som ett problem då han skaffat sig vänner i varje kurs som kan hjälpa honom i händelse av frånvaro.

Det är tänkvärt att lärarna lade stor vikt vid just denna fråga då den inte verkar vara viktigt för de studerande. Vår tolkning av respondenternas svar i denna fråga är att systemet med fria kurser är att föredra framför sammansatta klasser. Den stora fördelen är valfriheten, i det nuvarande systemet kan de studerande välja kurser fritt. Detta leder till högre motivation eftersom eleverna har större kontroll över sin egen utbildning.

Anledningen till att vi tagit upp frågan om lärplattformar är att vi hade en tanke om deras roll i undervisningen. Tanken var att internetbaserade lärplattformar får allt större plats i den moderna undervisningen och på så vis påverkar denna. Dessutom antog vi att lärplattformar kan bidra till att öka de studerandes motivation eftersom det erbjuder dem större frihet. De studerande vi intervjuat använder sig alla av Fronter i olika utsträckning. Det råder dock delade meningar om plattformens funktionalitet, vissa tycker att den fungerar bra medan andra tycker den är krånglig att använda. Även lärarna menar att valet av plattform är olyckligt eftersom Fronter representerar en föråldrad teknik.

Vi håller med om att valet av Fronter inte är det bästa men samtidigt tycker vi att det är viktigt att kunna erbjuda en lärplattform som underlättar undervisningen och inlärningen.

Användningen av Fronter kan dock bli bättre. Det är viktigt att lärarna öppnar kursernas rum direkt vid terminsstart så att de studerande har tillgång till dessa. Det är även en fördel om rummen ser ut på ett likadant vis. På så sätt minskas inlärningstiden och de studerande kan använda tiden mer effektivt. Dessa åsikter delar vi med Stefan Hrastinski som menar att en uniformitet i användningen av lärplattformarna inom en skolorganisation är att föredra.⁷⁸

De studerande vi intervjuat, uppger alla att de fått information om närvarons betydelse men denna har varit av skiftande karaktär och i olika omfattning. Vissa lärare har varit noggranna i sin genomgång och andra har knappt berört ämnet alls. Information angående närvarons betydelse härstammar från skolledningen och går sedan via lärarna vidare till eleverna. Informationen färdas alltså i två led innan den når de studerande. Eftersom informationen redan från början är tämligen vag då den inte baseras på någon fast grund finns det även stor risk att den förändras på vägen. Detta innebär att eleverna får höra flera versioner och väljer

---

⁷⁸ Hrastinski 2009, sid. 44.

troligen, medvetet eller omedvetet, den passar dem bäst, detta är ett exempel på selektiv perception. Långström och Viklund tar upp den här problematiken och menar att det alltid finns en risk att information genomgår en förändring när den färdas från skolledningen via lärarna fram till de studerande. Denna process kan liknas vid en filtrering där delar av informationen kan försvinna eller förändras.⁷⁹

Ett annat exempel på selektiv perception berör Henrik och hans påstådda vilja att ta del av den extra undervisningen i matematik som komvux erbjuder. När det gäller mattestugan har rektorn medvetet schemalagt denna så att den ligger utanför den reguljära undervisningen, på så vis ökar tillgängligheten. Henrik är en av dem som vill ta del av den extra hjälp som erbjuds i mattestugan men påstår att denna krockar med några av hans lektioner. ”Jag har sökt det men tydligen, det finns en mattestuga men den ligger när jag har lektioner hela tiden”. Således har informationen om mattestugans placering på schemat inte nått Henrik eller så har han valt att inte kontrollera detta utan antagit att så var fallet. Detta är ett exempel på den typ av selektiv perception som illustreras i figur 1. Denna process sker i sin tur på ett omedvetet plan och kan förstärka Henriks uppfattning om att mattestugan krockar med några av hans lektioner. Han känner sig så pass säker på detta att han inte ens valt att kontrollera schemat en extra gång.⁸⁰

För att få söka till komvux måste den sökande först kontakta Vägledningscentrum (Vlc). Deras studievägledare hjälper de studerande i valet av kurser baserat på önskemål och behov. Vlc är så pass viktigt för de studerande och deras studieval att en bristfällig kommunikation mellan Vlc, vuxenutbildningen och de studerande kan inverka negativt på motivationen. Ungefär hälften av respondenterna berättar att de har en negativ bild av Vlc på grund av bristfällig kommunikation. De övriga har ingen åsikt i frågan eller är positiva till dem.

---

⁷⁹ Långström & Viklund 2006, sid. 40.

⁸⁰ Långström & Viklund 2006, sid. 31.

5. Avslutning

5.1 Slutsats

Det finns en klar tendens bland respondenterna att de med hög inre motivation generellt sätt har en lägre andel oanmäld frånvaro. Som exempel har Malin relativt hög frånvaro men är noga med att anmäla denna. Samtidigt har Henrik en otroligt hög andel oanmäld frånvaro, detta trots att han berättar hur viktigt det är med utbildning och arbete för hans del. Samma tendens ser vi i en jämförelse mellan Johan och Lisa. Lisa läser ungefär dubbelt så många kurser som Johan men har exakt lika många frånvarotillfällen som honom. I bägge dessa exempel ser vi ett tydligt mönster som visar att individen som drivs av inre motivation har lägre frånvaro än de som drivs av yttre motivation.

Alla de sex studerande som vi intervjuat har både anmäld och oanmäld frånvaro i olika mängd. En intressant iakttagelse är att alla respondenter har mer frånvaro än vad de uppgav under intervjuerna. Precis som i fallet med andelen anmäld och oanmäld frånvaro ser vi en koppling mellan de studerandes motivation och deras uppfattning om sin frånvaro.

Av de sex respondenterna är det som vi tidigare sagt Henrik som har den absolut högsta mängden frånvaro. Han uttryckte en stark vilja till att studera och menar att detta är hans sista chans att genomföra gymnasiala studier. När ämnet frånvaro kommer på tal berättar Henrik entusiastiskt att han har ”lite frånvaro”. Vid en granskning av den faktiska frånvaron visar det sig dock att ”lite frånvaro” i själva verket är tämligen mycket frånvaro, nämligen 39 tillfällen från terminens start fram till och med 2011-04-12.

Så som vi tolkar materialet så har den fysiska miljön på Komvux ingen inverkan på frånvaron, tvärtom är de studerande relativt nöjda med klassrummen, uppehållsrummen och cafeterian. Respondenterna är generellt sätt mycket nöjda med lärarnas insats och tycker att de gör ett bra jobb. Detta gäller både planeringen, undervisningen samt kommunikationen mellan dem och de studerande. Huvuddelen av respondenterna känner sig motiverade att gå på lektionerna och anser att närvaron på dessa är viktig eftersom den kunskap som förmedlas är svår att ta igen på egen hand. Som komplement finns även lektionsmaterial utlagt på lärplattformen, detta ska dock ses som just komplement och inte en ersättning för lektionen.

Det var bara en av lärarna som fick återkommande kritik från de studerande. Kritiken riktade sig främst mot lärarens bristande kommunikation som i sin tur ledde till minskad motivation hos de studerande. Fram för allt upplevde de studerande att läraren hade problem att hitta deras kunskapsnivå samt anpassa undervisningen efter denna. Detta resulterade i en mycket stor frånvaro i just detta ämne. Flera av respondenterna har majoriteten av sin frånvaro i denna kurs. Dessutom är denna frånvaro till största del oanmäld. Vi hävdar att denna stora andel oanmäld frånvaro beror på den dåliga relationen mellan de studerande och läraren i fråga. I kurser där relationen till läraren är bättre ser vi en betydligt större andel anmäld frånvaro vilket vi tror beror på att de studerande känner ett större mått av ansvar i kurser där de trivs. En av slutsatserna vi således har dragit är att en bra relation mellan lärare och elev stärker elevernas motivation.

Ett par av respondenterna menade att det borde finnas någon form av nivågruppering i kurserna Matematik A och Engelska A. Detta motiverade de med att eleverna i nämnda kurser befann sig på så pass olika nivå att detta innebar ett problem. Helena nämnde ett tillfälle när hon blev avbruten på ett prov då en annan elev ville ha hjälp med en uppgift som denne inte kunde förstå på grund av språksvårigheter. Denna typ av problem skulle kunna undvikas med en nivågruppering som innebär att det blir lättare för läraren att matcha den studerandes behov.

Lärarna som vi intervjuat menar att det skett en förändring av elevunderlaget på vuxenutbildningen under de senaste åren. Detta har lett till dels en föryngring av eleverna samt även det faktum att allt fler ser studierna som en väg till försörjning snarare än en väg till kunskap. De allra yngsta eleverna har generellt sett ett mindre ordförråd samt bristande förkunskaper jämfört med hur det såg ut för några år sedan. Till följd av detta känner sig lärarna tvungna att förenkla sitt språk i undervisningen. De två lärare vi intervjuade var överens om detta, de fick även bra kritik av de intervjuade eleverna som menar att deras undervisning ligger på en begriplig nivå. Vi tror att en del av den kritik som andra lärare fått beror på att de inte följt med i utvecklingen och inte heller anpassat sin undervisning i samma utsträckning.

För att möta den nya tiden har vuxenutbildningen i Halmstad valt att förutom närstudier även erbjuda studier med flexibel studieplan samt distansstudier. Detta ger fler individer möjlighet att studera på Komvux oavsett livssituation. Huruvida detta påverkar frånvaron är i dagsläget

oklart men vår teori är att dessa studieformer innebär att frånvaro som beror på till exempel arbete minskar då det finns möjlighet att istället för närstudier studera på distans. Den enda nackdelen vi kan se är att studierna på distans samt med flexibel läroplan är utlagda på den privata sektorn. På grund av detta är dessa platser dyrare än närstudier vilket leder till att det krävs fler deltagare för att en kurs ska gå av stapeln. Detta leder i sin tur att vissa som söker alternativa studieformer tvingas till närstudier och får således en tämligen hög frånvaro då de oftast inte har möjlighet att delta på alla lektioner.

5.2 Teoretisk diskussion

I vår sammanfattning framkom det att frånvaron bland våra respondenter bland annat beror på skolfaktorer samt individfaktorer enligt Konstenius och Schillacis teorier om frånvaro.⁸¹ Dessa faktorer påverkar i sin tur elevernas motivation och det är just motivationen som är den enskilt största orsaken till de studerandes frånvaro. I vårt resultat har det framkommit att de respondenter som drivs av yttre motivation har högre andel oanmäld frånvaro. Den yttre motivationen enligt Skinners operanta beteendeteori är således en svagare drivkraft än teorin om inre motivation som presenteras av Stensmo.⁸²

Enligt Knut Sundell inte all frånvaro av ondo utan för vissa elever påverkar den inläringen positivt.⁸³ Henrik ansluter sig till denna teori då han menar att han lär sig genom egenstudier än de enligt honom oplanerade lektionerna. Det som talar emot Sundells teori i detta fall är att Henrik inte uppvisar några synbara förbättringar av sina studieresultat. Den största bristen i hans resonemang är att han på förhand inte kan veta om lektionen är välplanerad eller inte.

Kommunikationen mellan vuxenutbildningen och de studerande sker på olika plan. Den kommunikation som är av störst vikt för vårt arbete är den som gäller informationen om närvarons betydelse. Denna information är inte standardiserad och delges de studerande i olika utsträckning. Elever uppfattar och tolkar således denna information olika enligt den teori om selektiv perception som Sture Långström och Ulf Viklund presenterar.⁸⁴

Under arbetets gång har vi upplevt att våra teoretiska infallsvinklar är utmärkta för vårt syfte men vi känner att det måhända vore av intresse att även inkludera teoretiska aspekter så som

---

⁸¹ Kostenius & Schillaci 2010, sid. 69-71.

⁸² Stensmo 2008, sid.118-119.

⁸³ Sundell 2008, sid. 165.

⁸⁴ Långström & Viklund 2006, sid. 32.

relationsbyggnad och ansvar. Vi berör endast dessa aspekter ytligt och tror att en djupare analys skulle kunna vara av intresse.

5.3 Vidare forskning

På grund av den stipulerade tiden för föreliggande examensarbete har vi begränsat vår undersökning till att endast omfatta vuxenutbildningen i Halmstad. Vuxenutbildningen i Halmstad är en separat enhet som ligger helt utanför den övriga gymnasiala utbildningen. Det vore av intresse att genomföra en liknande undersökning på en vuxenutbildning som är integrerad i den övriga gymnasieverksamheten. Detta för att se om det finns en skillnad i de studerandes samt lärarnas inställning och motivation.

En annan aspekt som kan vara av intresse är att väva in faktorer så som relationsbyggnad samt ökat fokus på elevernas ansvarstagande i sina studier. Som vi påpekar i vår teoretiska diskussion känner vi att detta är två områden som skulle kunna ge ämnet annan och intressant inriktning.

5.4 Förslag till förbättringar

Som en del i detta arbete har vi valt att avsluta med några förslag till förbättringar som vi tror kan bidra till ökad närvaro, motivation och trivsel på komvux. Vi vill också passa på att infoga en brasklapp då vi är medvetna om att några av dessa förslag inte är realistiska men vi tycker ändå de är värda att nämnas.

Många av de studerande som vi intervjuat menar att initiativet med extra stöd i matematik i den så kallade mattestugan är mycket positivt. Detta beror främst på att det där är mindre grupper vilket ger läraren mer tid att arbeta med varje elev. Därför är idealet att även de reguljära klasserna ha mindre grupper så att läraren får mer tid för varje studerande. Ett annat alternativ som kan gynna de studerande och som många av våra respondenter tagit upp är frågan om nivågruppering. Vi är medvetna om att nivågruppering är en kontroversiell metod och vi menar att den inte lämpar väl i grundskolan eller på gymnasiet. Eftersom de studerande på vuxenutbildningen har så pass olika bakgrund och förkunskaper menar vi att metoden i detta fall kan vara fördelaktig. Det screeningtest som används i Matematik A för att avgöra vilka elever som är berättigade till stödundervisning i matematik skulle även kunna användas för att göra en nivågruppering. Inom svenska och engelska skulle någon form av diagnostiska prov kunna användas på ett liknande sätt.

Alla våra respondenter hade en felaktig uppfattning om omfattningen på sin frånvaro, anmäld likväl som oanmäld. Vi tror att det hade varit bra om de studerande att på något vis kunna ta del av information om sin frånvaro, antingen via internet eller i form av frånvarorapporter på skolan. Ett förslag som måhända inte direkt påverkar frånvaron men garanterat ökar de studerandes trivsel är att införa en för lärarna gemensam provkalender. Vår erfarenhet visar att bruket av en sådan leder till att antalet prov per vecka begränsas och på så vis minskar elevernas stress inför dessa prov.

Ett annat förslag som vi vill presentera gäller Fronter. Det används ju redan i de flesta kurser och vi anser att kursernas rum bör läggas upp redan före terminsstart. Detta för att göra dem tillgängliga för de studerande när terminen börjar. Rummen bör också vara enhetligt utformade så att eleverna känner igen sig. Detta tror vi kan minska frustrationen och leda till att Fronter används i större utsträckning.

6. Källmaterial och litteratur

6.1 Litteratur

Red. Abrandt Dahlgren, M., Carlsson, I., *Lärande på vuxnas vis – vetenskap och beprövad erfarenhet*. Lund 2009.

Red. Borgström, L., Gougoulakis, P., *Vuxenantologin – En grundbok om vuxnas lärande*. Stockholm 2006.

Red. Dimenäs, J., *Lära till lärare – Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm 2007.

Hrastinski, S., *Nätbaserad utbildning – En introduktion*. Lund 2009.

Konstenius, V., Schillaci, M., *Skolfrånvaro – KBT-baserat kartläggnings- och åtgärdsarbete*. Lund 2010.

Kullberg, B., *Etnografi i klassrummet*. Lund 1996.

Kvale, S., *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund 1997.

Kylén, J-A., *Att få svar – intervju, enkät, observation*. Stockholm 2004.

Lantz, A., *Intervjumethodik*. Lund 2007.

Red. Larsson, S., Olsson, L E., *Om vuxnas studier*. Lund 2006.

Lima, C., *Kommunikation, organisation och ledarskap*. Malmö 2007.

Långström, S., Viklund, U., *Praktisk lärarkunskap*. Lund 2006.

Merriam, S., *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund 1994.

Nylén, U., *Att presentera kvalitativa data – Framställningsstrategier för empiriredovisning*. Malmö 2005.

Red. Persson, A., *Skolkulturer*. Lund 2003.

Stensmo, C., *Ledarstilar i klassrummet*. Lund 2000.

Stensmo, C., *Ledarskap i klassrummet*. Lund 2008.

Sundell, K., *Skolk som friskhetstecken eller riskbeteende – enkät som datainsamlingsinstrument*. i Red. Rönnqvist, C., Vinterek, M., *Se skolan – Forskningsmetoder i pedagogiskt arbete*. Umeå 2008.

Svensk facklitteratur, *Regler för målstyrning – Vuxenutbildningen*. Upplands Väsby 2005.

Trost, J., *Kvalitativa intervjuer*. Lund 2010.

Bilaga 1

Hej

Vi är två studenter från Högskolan i Halmstad. Just nu håller vi på att skriva vårt examensarbete. Detta arbete handlar om vuxenutbildningen i Halmstad, dess elever samt deras syn på studiemotivation och frånvaro. Syftet med arbetet är att kartlägga dessa frågor samt ge förslag på förbättringar när det gäller vuxenutbildning.

Därför undrar vi om Du kan tänka Dig att ställa upp på en intervju? Allt kommer givetvis att vara helt anonymt. Intervjun kommer fokusera på lärarnas insats, hur eleverna upplever undervisningen samt motivation. Vi kommer även ta upp frågor om er frånvaro samt orsakerna till denna.

Denna intervju kommer inte bli långvarig, vi räknar med att den kommer ta max 45 minuter. Som kompensation bjuder vi på fika.

Om du vill delta i denna intervju vänligen hör av dig till:

krican06@student.hh.se

XXXXXXXXXXXX

matall09@student.hh.se

XXXXXXXXXXXX

Med vänliga hälsningar

Kristoffer Cantmo & Mattias Allgulin

Bilaga 2

Intervjuguide

Mattias Allgulin, Kristoffer Cantmo

Frågor till de studerande.

Upplevd situation.

Hur upplever du vuxenutbildningen?

Studiemiljö, fysisk samt klassrumssituationen?

Vad tycker du om lärarnas insats?

Kommunikation och information.

Hur har du fått information om närvaro/frånvaro?

Har du fått någon information om konsekvenser av frånvaro?

Hur ser du på kommunikationen mellan dig och dina lärare?

Hur ser du på kommunikationen mellan dig och andra elever och har du några åsikter i frågan om gemensamma klasser gentemot fristående kurser?

Motivation och förutsättningar.

Varför studerar du, vad är målet med dina studier?

Vad påverkar dina studier?

Hur skulle vuxenutbildningen kunna anpassa utbildningen för att förbättra din situation?

Känner du till de olika alternativen av undervisning som vuxenutbildningen erbjuder, flex och distans.

Frånvaro.

Har du någon frånvaro?

Om frånvaro, orsak till detta?

I så fall, är den anmäld eller oanmäld?

Vet du vart du ska vända dig för att anmäla frånvaro?

Har du fått information om vilka ekonomiska konsekvenser hög frånvaro kan leda till?

Vet du om hur mycket frånvaro du får ha för att inte bli utskrivnen?

Förbättringar och övriga kommentarer.

Vad kan förbättras inom vuxenutbildningen?

Övriga tankar.

Är du nöjd med utbildningen?

Om inte, varför?

Frågor till lärarna.

Bakgrund.

Hur länge har du arbetat som lärare, bakgrund?

Närvarons betydelse.

Upplever du att man kan klara din kurs med hög frånvaro?

Har du några moment som kräver närvaro på lektionstid?

Hur hanterar du elever som missar dessa moment?

Vad händer med den formativa utvärderingen när eleverna inte är närvarande?

Hur ser du på vikten av närvaro?

Har du annorlunda syn på dina elever eftersom de är vuxna?

Information och kommunikation.

Vem informerar om närvarons betydelse?

Om lärarna, hur skapar man en gemensam bild av vad som gäller för närvaro/frånvaro?

Vem skickar ”varningen”, är det skolledningen eller den enskilde läraren?

Om lärare, vilka rutiner?

Vuxenutbildningens framtid i relation till samhällets förändring.

Det har ju skett en förändring när det gäller de politiska besluten rörande vuxenutbildningen de 10 senaste åren, hur har du märkt av detta?

Hur hanterar du de olika studerandegrupperna, till exempel ”betygshöjare” och de som inte har ett fullständigt gymnasiebetyg?

Krisen 2008 ledde till hög arbetslöshet som i sin tur ledde till att många studerandes motivation ändrades från kunskap till pengar, har du märkt av detta?

I så fall, hur hanterar du detta?

Förbättringar och övriga kommentarer.

Vad kan förbättras inom vuxenutbildningen?

Övriga tankar.

Bilaga 3

Kursbeteckningar / Kurskoder

Sv A = Svenska A

En A = Engelska A

En C = Engelska C

Ty 1 = Tyska steg 1

Sh A = Samhällskunskap A

Hi A = Historia A

Ma A = Matematik A

Ma B = Matematik B

Da A = Datorkunskap A

NAM = Utrotningshotade arter